

บทบาทของสหรัฐอเมริกาในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย

จากการศึกษาบทบาทของสหประชาชาติในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียในบทที่ผ่านมาทำให้เราต้องยอมรับว่าองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญที่มักจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอว่าเป็น "เสือกระดาษ" เนื่องจากไม่สามารถจะทำหน้าที่ในการรักษาสันติภาพให้เป็นที่ประจักษ์ แต่จากกรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ที่อิรักบุกเข้ายึดครองคูเวต จนทำให้สถานการณ์ลุกลามขยายออกไปอย่างรวดเร็ว สหประชาชาติได้ทำหน้าที่ของตนอย่างดียิ่งในความพยายามที่จะนำสันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศกลับคืนสู่ประชาคมโลก การศึกษาในบทที่ 3 นั้น ยังทำให้เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความสำเร็จในด้านดังกล่าวขององค์การสหประชาชาติแท้จริงแล้วประเทศที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในองค์การโดยเป็นผู้ดำเนินการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการให้มีการออกข้อมติที่สำคัญ ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมติให้มีการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ และข้อมติให้มีการใช้กำลังเข้าโจมตี เมื่อมาตรการปิดล้อมทางเศรษฐกิจไม่อาจเป็นผล และอิรักยังคงตั้งมั่นไม่ยอมคืนดินแดนคูเวตให้อยู่ในสถานะเดิม ประเทศนั้นก็คือ สหรัฐอเมริกา

บทบาทของสหประชาชาติในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย จึงถูกนำโดยสหรัฐอเมริกา ที่ได้อาศัยความเอื้ออำนวยของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศในขณะนั้น คือ การเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้มติของสหประชาชาติต่อกรณีดังกล่าว "มีน้ำหนัก" และ "สร้างความชอบธรรม" ให้แก่สหรัฐอเมริกาและบรรดาประเทศพันธมิตรในการต่อต้านการปฏิบัติการของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ทั้งในด้านการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ และการปฏิบัติการทางทหารภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติ

ดังนั้น การศึกษาในบทนี้ จะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของสหรัฐอเมริกาในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย โดยจะแสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้นำในการ

ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อรักษาไว้ซึ่งระเบียบทางการเมืองของโลก สำหรับเนื้อหานี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง
- 2) บทบาทในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย

1. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคตะวันออกกลาง

เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่า ภูมิภาคอ่าวเปอร์เซียเป็นแหล่งวัตถุดิบที่มีความสำคัญมากต่อการดำเนินชีวิตของคนทั่วโลก มีทรัพยากรน้ำมันซึ่งเป็นเชื้อเพลิงทำความอบอุ่นให้แก่ประชาชนในฤดูหนาว และมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมของประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย มีส่วนกำหนดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ เมื่ออ่าวเปอร์เซียมีน้ำมันสำรองมากที่สุดในโลกและเป็นแหล่งส่งน้ำมันออกแหล่งใหญ่ของโลก มหาอำนาจต่าง ๆ จึงพยายามเข้าไปครอบครอง ควบคุมและแสวงหาประโยชน์ในอ่าวเปอร์เซีย¹

สหรัฐอเมริกาก็เช่นเดียวกัน โดยถ้าหากพิจารณาย้อนหลัง จะพบว่าความพยายามที่จะแข่งขันสร้างอิทธิพลในจุดยุทธศาสตร์สำคัญของ โลกอันอุดมไปด้วยน้ำมันดิบ ผลักดันให้สหรัฐอเมริกาต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนดินแดนส่วนนี้เพื่อป้องกันการครอบงำจากอภิมหาอำนาจฝ่ายตรงข้าม เริ่มตั้งแต่ประเทศอิสราเอลถือกำเนิดขึ้นมาบนแผนที่โลก² ดังนี้

- ปี 1948 สหรัฐฯและสหภาพโซเวียตหนุนหลังการสร้างชาติอิสราเอล ทำให้เหล่าชาติอาหรับทั้งมวลเคียดแค้นไปทั่ว

¹มโนส เกียรติธำราย, "บทบาทของมหาอำนาจในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย," ใน เอเชียปริทัศน์ 12 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2533) : 46.

²"คาบอวยบุช บนหลังอาชชาติดัม," พบโลก 4 (กันยายน 2533) : 56-59.

- ปี 1952 ตุรกีตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาร่วมป้องกันแอตแลนติกเหนือ หรือองค์การนาโตที่มีสหรัฐฯเป็นผู้นำ

- ปี 1956 สหรัฐฯถอนข้อเสนอในการช่วยเหลืออียิปต์สร้างเขื่อนอัสวาน และดำเนินการที่ประธานาธิบดีเกมาล อับดุล นัสเซอร์ของอียิปต์ประกาศให้คลองสุเอซเป็นสมบัติของชาติ แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลสหรัฐฯก็ประณามการที่อังกฤษ และฝรั่งเศสรุกรานอียิปต์ ต่อมาอียิปต์รวมตัวกับซีเรีย ก่อตั้งเป็นสาธารณรัฐสหอาหรับ (United Arab Republic) สหรัฐฯริบรูดส่งกองกำลังทหารจำนวน 10,000 นายเข้าไปในเขตกรุงเบรุต ประเทศเลบานอน ตามคำร้องขอของรัฐบาลคริสเตียนเลบานอนซึ่งกล่าวหาว่าสาธารณรัฐสหอาหรับแทรกแซงกิจการภายในของตน

- ปี 1967 อิสราเอลได้รับชัยชนะในการทำสงครามหกวัน ขณะเดียวกันสหภาพโซเวียตได้รับแรงสร้างสมกำลังอาวุธให้แก่อียิปต์เป็นการใหญ่ สหรัฐฯตัดสินใจขายเครื่องบินรบ "แฟนทอม" (PHANTOM) ให้แก่อิสราเอล ทำให้อิรักตัดขาดความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ

- ปี 1973 กลุ่มชาติอาหรับรวมใจมตอิสราเอลจนได้รับชัยชนะในบางพื้นที่ ในช่วงวันสุดท้ายของสงคราม ชาติอาหรับนำโดยซาอุดีอาระเบียประกาศไม่ขายน้ำมันดิบให้แก่สหรัฐฯ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลในกรุงวอชิงตันและกรุงมอสโคว์สร้างเสริมกำลังให้พันธมิตรของแต่ละฝ่ายอีกคำรบหนึ่ง

- ปี 1976 อียิปต์เพิกถอนสนธิสัญญามิตรภาพที่ทำกับสหภาพโซเวียตและหันมาผูกไมตรีกับรัฐบาลสหรัฐฯแทน

- ปี 1978 การเจรจาสันติภาพระหว่างอียิปต์กับอิสราเอลที่แคมป์เดวิด สหรัฐอเมริกา โดยประธานาธิบดีอันวาร์ ซาดัต แห่งอียิปต์และนายกรัฐมนตรีเมนาเชม เบกิน แห่งอิสราเอล จุดประกายความพยายามที่สหรัฐฯต้องการสร้างสรรค์สันติภาพขึ้นในดินแดนตะวันออกกลาง

- ปี 1979 อียาตอลเลาะห์ รูฮอลเลาะห์ โคไมนีผู้นำทางศาสนาของอิหร่านนำประชาชนลุกฮือก่อการปฏิวัติอิสลามโค่นล้มราชบัลลังก์ของพระเจ้าซาร์แห่งอิหร่านเป็นผลสำเร็จ ซึ่งอิหร่านในยุคพระเจ้าซาร์นั้นเป็นพันธมิตรใกล้ชิดของสหรัฐฯ นอกจากนี้นักศึกษาอิหร่านยังควบคุมตัวประกันชาวอเมริกันเอาไว้ในสถานทูตสหรัฐฯประจำกรุงเตหะรานเป็นเวลานานถึง 14 เดือน อิหร่านภายใต้การนำของอียาตอลเลาะห์ โคไมนีหันหลังให้กับชาติอภิมหาอำนาจทั้งสองโดยสิ้นเชิง

ปีเดียวกันนี้เอง อียิปต์และอิสราเอลร่วมกันลงนามสนธิสัญญาสันติภาพเป็นเหตุให้ชาติอาหรับอื่น ๆ ตัดเชื้อรัฐบาลในกรุงไคโร

- ปี 1983 สหรัฐฯเข้าร่วมกองกำลังรักษาสันติภาพนานาชาติในกรุงเบรุต หลังจากที่อิสราเอลถอนกำลังทหารออกไป กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงสละชีพตัวเองใช้ระเบิดสังหารทหารนาวิกโยธินอเมริกันเสียชีวิตไปถึง 241 นาย

- ปี 1984 สหรัฐฯซึ่งไม่พอใจอิหร่านยุคสมัยอียาตอลเลาะห์ โคไมนี เป็นทุนเดิม โอนเสียงเข้าหาอิรัก คู่กรณีของอิหร่านในสงครามอ่าวเปอร์เซียที่ระเบิดขึ้นในปี 1980 แม้ว่าสหรัฐฯจะพยายามแสดงท่าทีเป็นกลาง แต่ในที่สุดรัฐบาลในกรุงวอชิงตันและแบกแดดได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเต็มรูปแบบต่อกัน

- ปี 1985 กษัตริย์อูสเซนแห่งจอร์แดนทรงตัดสินพระทัยซื้อระบบป้องกันทางอากาศจากสหภาพโซเวียต โดยอ้างว่าสหรัฐฯเข้าข้างอิสราเอลออกนอกหน้า แต่จอร์แดนก็ยังคงเป็นมิตรกับสหรัฐฯอยู่

- ปี 1986 สหรัฐฯยื่นกรณจํากัดการติดต่อค้าขายกับซีเรีย โดยกล่าวหาว่าซีเรียมีส่วนพัวพันกับลัทธิการก่อการร้าย

ปีเดียวกันนี้เองเครื่องบินรบของสหรัฐฯ เปิดฉากทิ้งระเบิดถล่มกรุงตริโปลี

นครหลวงของลิเบียหลังจากที่สหรัฐฯกล่าวหาลิเบียว่าหนุนหลังลัทธิการก่อการร้าย

ปีนี้เช่นกันที่เครื่องบินรบมิราจ (MIRAGE) ของอิรักโจมตีเรือฟรีเกตยูเอสเอส "สตาร์ก" (USS STARK) ของสหรัฐฯที่ลอยลำอยู่ในเขตน่านน้ำอ่าวเปอร์เซียจนได้รับความเสียหาย ซึ่งรัฐบาลในกรุงแบกแดดกล่าวว่า เป็นเหตุผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ

- ปี 1987 ชาวปาเลสไตน์ในเขตยึดครองของอิสราเอลเริ่มต้นก่อเหตุจลาจลขึ้นมาในเดือนธันวาคม สหรัฐฯงดออกเสียงในการลงมติของที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ประณามอิสราเอลใช้ความรุนแรงกดขี่ปราบปรามผู้ประท้วง

- ปี 1988 นายจอร์จ ชลท์ซ รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯในช่วงนั้น เสนอให้สหภาพโซเวียตเข้าร่วมการประชุมนานาชาติว่าด้วยปัญหาสันติภาพตะวันออกกลาง แต่บรรดาชาติอาหรับปฏิเสธแผนการดังกล่าวหากไม่มีที่นั่งให้ตัวแทนขององค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ หรือองค์การพิแอลโอเข้าร่วม โต๊ะเจรจาคลี่คลายปัญหาด้วย

ปีเดียวกันนี้เอง เรือรบสหรัฐฯในอ่าวเปอร์เซียที่คอยลาดตระเวนป้องกันเรือบรรทุกน้ำมันชาติอาหรับอื่น ๆ ให้รอดพ้นจากการโจมตี โดนเรือปืนของอิหร่านจมเรือรบของสหรัฐฯไป 6 ลำในเดือนเมษายน ต่อมาในเดือนกรกฎาคม เรือพิฆาตยูเอสเอส "วินเซนน์" (USS VINCENNES) ของสหรัฐฯยิงเครื่องบินโดยสารของสายการบินอิหร่านตกด้วยเข้าใจผิดคิดว่าเครื่องบินรบอิหร่าน ต่อมาในเดือนสิงหาคมอิหร่านกับอิรักต่างฝ่ายต่างประกาศหยุดยิงชั่วคราว

ในเดือนธันวาคม สหรัฐฯเริ่มเปิดการเจรจากับองค์การพิแอลโอ ภายหลังจากที่นายยัตเซอร์ อาราฟัตเลิกสนับสนุนลัทธิการก่อการร้าย และรัฐสภาพลัดถิ่นขององค์การพิแอลโอ ยอมรับการคงอยู่ของรัฐอิสราเอล

- ปี 1989 ในเดือนมกราคม เครื่องบินรบของสหรัฐฯยิงเครื่องบินรบของลิเบียตก 2 ลำเหนือน่านฟ้าทะเลเมดิเตอร์เรเนียน รัฐบาลสหรัฐฯออกข่าวว่าลิเบียกำลังผลิตอาวุธเคมีอยู่

- ปี 1990 รัฐบาลผสมของอิสราเอลสิ้นสุดลงในเดือนมีนาคมจากมูลเหตุที่นายกรัฐมนตรี ยิตซัค ซาเมียร์ ปฏิเสธข้อเสนอแผนสันติภาพของสหรัฐฯ ที่ต้องการให้อิสราเอลร่วมโต๊ะเจรจากับตัวแทนของฝ่ายปาเลสไตน์

ช่วงปีนี้เองที่สหรัฐฯและอังกฤษกล่าวหาว่าอิรักพยายามลักลอบนำเครื่องประจุนิวเคลียร์เข้าไปพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของอิรัก ต่อมาในเดือนเมษายน ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน แห่งอิรักประกาศตอบโต้อิสราเอลด้วยอาวุธเคมีหากอิสราเอลเปิดฉากโจมตีอิรักก่อน

ในเดือนมิถุนายน สหรัฐยุติการเจรจาใด ๆ กับองค์การพิแอลโอหลังจากที่ นายยัตเซอร์ อาราฟัตไม่ยอมประณามการที่กลุ่มก่อการร้ายชาวปาเลสไตน์ใช้ปฏิบัติการโจมตีทางทะเลลุ่มพื้นที่บริเวณชายฝั่งของประเทศอิสราเอล

เดือนสิงหาคม อิรักส่งทัพบุกสายฟ้าแลบยึดครองประเทศคูเวต จับชาวตะวันตกที่ยังคงตกค้างอยู่ในคูเวตและอิรักเป็นเครื่องต่อรองกับสหรัฐฯและพันธมิตร ในขณะที่สหรัฐฯเป็นหัวหน้ากองกำลังนานาชาติ ทั้งตะวันตกและอาหรับเข้าสู่ซาอุดีอาระเบีย เพื่อสกัดกั้นการขยายอำนาจของอิรัก ส่วนสหประชาชาติลงมติท่วมท้นประณามการกระทำของอิรักและห้ามชาติต่าง ๆ ติดต่อดำขายกับรัฐบาลในกรุงแบกแดด

ต่อมาในเดือนตุลาคม อิสราเอลก่อเหตุทำให้สถานการณ์ตึงเครียดในอ่าวเปอร์เซีย ยิ่งยากขึ้นไปอีกเมื่อทหารรักษาความมั่นคงของอิสราเอลกราดกระสุนปืนสังหารผู้ประท้วงชาวปาเลสไตน์ในเขตสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ Temple Mount ของนครเยรูซาเลมเสียชีวิต 21 คน บาดเจ็บอีก 150 คน ทำให้ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ฉวยโอกาสนี้เรียกร้องให้มีการคลี่คลายวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียไปพร้อม ๆ กับการแก้ไขปัญหาปาเลสไตน์ อย่างไรก็ตาม สหรัฐบอกปิดข้อเรียกร้องของรัฐบาลอิรักโดยไม่มีเงื่อนไข และออกแถลงการณ์ประณามการที่อิสราเอลนิยมใช้ความรุนแรงเกินขอบเขตเล่นงานผู้ประท้วงชาวปาเลสไตน์ในดินแดนเขตยึดครอง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯและอิสราเอลมีตึงหนักขึ้น

เดือนพฤศจิกายน ประธานาธิบดีจอร์จ บุชตัดสินใจส่งกองกำลังทหารอเมริกันอีกนับแสนเสริมเข้าประจำการในซาอุดีอาระเบีย เพื่อสนับสนุนคำกล่าวที่ว่า รัฐบาลสหรัฐมีความอดทนจำกัดต่อการกระทำของผู้นำอิรักเพื่อข่มขู่ให้ฝ่ายตรงข้ามยอมถอนตัวออกจากคูเวตโดยดี หนุ่นเนื่องด้วยการที่นายเจมส์ เบเกอร์กับประธานาธิบดีจอร์จ บุชออกเยือนชาติพันธมิตรทั้งฝ่ายตะวันตกและอาหรับ ส่งผลให้สัญญาณอันตรายของสงครามปรากฏชัด

จากความสำคัญของภูมิภาคตะวันออกกลางและบทบาทของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคดังกล่าว ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน ทำให้สามารถพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคตะวันออกกลาง ได้ดังนี้

1) ความมั่นคงทางพลังงานเพื่อให้สหรัฐอเมริกาและประเทศอุตสาหกรรมเข้าถึงแหล่งน้ำมันสำรองในภูมิภาคอ่าวเปอร์เซีย

ประการแรกด้วยเหตุที่สหรัฐอเมริกาคงจัดว่าเป็นผู้บริโภคน้ำมันรายใหญ่ที่สุดในโลก โดยนำเข้าน้ำมันในปริมาณวันละ 8.5 ล้านบาร์เรล หรือเท่ากับร้อยละ 50 ของการนำเข้าของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และประมาณว่าในปี ค.ศ. 2000 นี้จะเพิ่มขึ้นอีกเป็นร้อยละ 70 โดยในจำนวนนี้ 2 ใน 3 สหรัฐอเมริกานำเข้าจากกลุ่มประเทศในแถบอ่าวเปอร์เซีย น้ำมันจึงมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ยิ่งในช่วงที่อิรักบุกยึดคูเวตในช่วง 3 เดือนแรกนั้น ส่งผลให้มีการขึ้นราคาน้ำมัน อันเนื่องมาจากการผลิตน้ำมันในตลาดโลกได้ลดลงเฉลี่ยวันละ 5 ล้านบาร์เรล หรือร้อยละ 6 ของการส่งออกน้ำมันในตลาดโลก เหตุการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา จากสภาพสินค้าเชื้อเพลิงฟอสซิลในปีก่อน ๆ ต้องเปลี่ยนมาเป็นการควบคุมสินค้าในปี 1990 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีเพียงร้อยละ 1 อัตราการว่างงานเพิ่มจากร้อยละ 5.3 ในปี 1989 เป็นร้อยละ 5.7 ในปี 1990 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับสูงที่สุดนับตั้งแต่เดือนมีนาคม 1988 ส่วนดัชนีราคาผู้ผลิตจากร้อยละ 0.7 ในปี 1989 เพิ่มเป็นร้อยละ 1.1 ในเดือนตุลาคม ปี 1990 ซึ่งนับเป็นเดือนที่ 3 ติดต่อกัน ที่ราคาขายสินค้าภายในประเทศเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 1 นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์สหรัฐยังได้รายงานว่ ดัชนีเครื่องใช้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจของเดือนกันยายน 1990 ลดลงร้อยละ 0.8

หลังจากที่ลดลงร้อยละ 1.2 ในเดือนสิงหาคม 1990 มีเพียง 1 ตัว จากดัชนี 11 ตัว ที่ใช้เป็นตัวคาดหมายสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพัฒนาขึ้น ขณะที่ดัชนี 9 ตัว ลดลง และดัชนีอีก 1 ตัวยังคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งบรรดานักเศรษฐศาสตร์กล่าวว่า เป็นบรรยากาศทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติ³

การที่ดัชนีเครื่องชี้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจลดลงติดต่อกันมาเป็นเวลา 3 เดือนนั้น ทำให้มีการพิจารณากันอย่างกว้างขวางว่า เป็นสัญญาณของสภาพเศรษฐกิจถดถอย บรรดานักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่มีความวิตกมาก เนื่องจากคาดกันว่า เรื่องนี้จะเป็นการบ่อนทำลายความมั่นใจของผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งขณะนี้ความมั่นใจลดลงต่ำสุดในรอบ 6 ปี เพราะวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซียและราคาพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคสูงตามไปด้วย

ประการที่สองนี้ถ้ามองในภาพรวมแล้ว การบุกยึดคูเวตของอิรัก หรือมองในแง่หนึ่งก็เข้าใจได้ว่า อิรักใช้กำลังทหารเข้ายึดครองแหล่งพลังงาน จะยังผลให้อิรักสามารถควบคุมน้ำมันใต้ดินของโลกได้ประมาณร้อยละ 20 และถ้าสามารถยึดซาอุดีอาระเบียได้ตามที่ข่มขู่ไว้ นั้นหมายถึงจะทำให้อิรักสามารถควบคุมน้ำมันใต้ดินโลกได้ถึงประมาณร้อยละ 40-45 เท่ากับว่า อิรักสามารถควบคุมการผลิต การขาย และราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปกในตลาดโลกได้ ซึ่งจะทำให้สามารถกำหนดสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกได้ เพราะไม่ว่าจะเป็นการลงทุนการผลิต การจำหน่ายสินค้าทั้งภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ล้วนมีน้ำมันเป็นปัจจัยชี้ขาดการผลิตที่สำคัญ ดังนั้น ประเทศส่วนใหญ่ทั้งมหาอำนาจและไม่ใช่มหาอำนาจมองเห็นว่าการกระทำของอิรักเป็นภัยร้ายแรงอย่างยิ่งต่อสภาพการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ประการที่สาม ซาอุดีอาระเบียนั้นนับว่าเป็นมิตรประเทศที่มีความสำคัญต่อสหรัฐอเมริกาอย่างมาก เพราะเป็นพื้นฐานของสหรัฐอเมริกาในการสร้างความมั่นคงในการใช้

³"เศรษฐกิจสหรัฐทรุด." สยามจดหมายเหตุ 15 (30 พฤศจิกายน - 6 ธันวาคม 2533) : 1365.

พลังงานน้ำมันจากตะวันออกกลาง และการรักษาผลประโยชน์ของบรรษัทการค้าน้ำมันของประเทศ ปัจจุบันสหรัฐอเมริกานำเข้าน้ำมันจากซาอุดีอาระเบียเป็นปริมาณร้อยละ 15 ของจำนวนน้ำมันที่สหรัฐอเมริกานำเข้าจากต่างประเทศ⁴ ซาอุดีอาระเบียจึงเป็นแกนสำคัญของสหรัฐอเมริกาในด้านการพัฒนาโอบายน้ำมัน และเป็นต้นแบบการเสริมสร้างความมั่นคง และความร่วมมือทางการเมืองการทหารกับรัฐอาหรับอื่น ๆ สหรัฐอเมริกาได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับซาอุดีอาระเบียและเปิดสถานเอกอัครราชทูตขึ้นที่กรุงเจดดาห์ ในปี 1942 จากนั้นได้เปิดสถานกงสุลที่ดาห์รานและได้สร้างฐานทัพขึ้นที่นั่นด้วย พร้อมทั้งต่อมาก็ได้มีการส่งมอบอาวุธ และมีการฝึกทหารให้แก่ ซาอุดีอาระเบีย ส่วนคูเวตนั้น สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสถานกงสุลขึ้นในคูเวตเมื่อปี 1951 และได้ยกระดับเป็นสถานเอกอัครราชทูต เมื่อคูเวตได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี 1961⁵

สำหรับคูเวตนั้น นอกจากจะเป็นมิตรประเทศของสหรัฐอเมริกาแล้ว ยังได้นำรายได้จากการขายน้ำมันไปลงทุนในกิจการอุตสาหกรรม กิจการธนาคาร และกิจการอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกาและในยุโรปเป็นจำนวนมาก ประมาณว่ามีถึง 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อาทิ เป็นเจ้าของสถานที่ตากอากาศในสหรัฐ คือเกาะ Kaiwah Island นอกฝั่งมลรัฐ South Carolina⁶ เป็นต้น เพราะฉะนั้นถ้าหากระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาทูกกระทบกระเทือน ก็จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจของคูเวตที่ลงทุนไว้ในสหรัฐอเมริกาดูด้วยเช่นกัน และยิ่งถ้าอิรักยึดครองคูเวตได้เป็นผลสำเร็จ ทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ทั้งในยุโรปและเอเชีย ก็จะได้รับสูญเสียผลประโยชน์นอกเหนือไปจากน้ำมันแล้ว ยังรวมถึงเงินลงทุนอีกเป็นจำนวนมหาศาล

⁴"สถานการณ์ในตะวันออกกลาง," สยามจดหมายเหตุ 15 (24-30 สิงหาคม 2533) : 978.

⁵ชุมพล เลิศรัฐการ, สงครามอ่าวเปอร์เซีย (กรุงเทพฯ : วิทยุภาพลิเคชั่น, 2534), หน้า 74-75.

⁶Newsweek, August 13, 1990; Time, September 3, 1990.

ประการสุดท้าย น้ำมันยังสามารถใช้เป็นอาวุธทางเศรษฐกิจบีบบังคับประเทศอื่นให้ดำเนินนโยบายสอดคล้องกับตนได้อีกด้วย จากประเด็นนี้จะเห็นว่าถ้าสหรัฐอเมริกาสามารถควบคุมบ่อน้ำมันในอ่าวเปอร์เซียไว้ได้ก็เท่ากับสามารถที่จะควบคุมญี่ปุ่นและยุโรปไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ญี่ปุ่นนำเข้าน้ำมันจากอิรักและคูเวตร้อยละ 12 ของการนำเข้าน้ำมันทั้งหมด โดยในช่วง 3 เดือนแรกของปี 1990 ญี่ปุ่นนำเข้าน้ำมันจากอิรักและคูเวต 260,000 และ 210,000 บาร์เรลต่อวันตามลำดับ)⁷

ดังนั้น เหตุผลทางด้าน การปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ทั้งทางด้านความมั่นคงทางพลังงานและทางเศรษฐกิจ และการที่จะมีความมั่นใจว่าตนยังสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำมันในภูมิภาคตะวันออกกลางได้ รวมทั้งสามารถควบคุมการผลิต และการขายน้ำมันในอ่าวเปอร์เซียได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเท่ากับว่าสามารถรักษาระดับการไหลของน้ำมันสู่โลกตะวันตก และประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ อันหมายถึงการไหลของเงินตราในทิศทางเดียวกันด้วย เป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการดำเนินการที่จะยุติวิกฤตการณ์ดังกล่าว

2) การสกัดกั้นสหภาพโซเวียต*

จุดมุ่งหมายอีกประการหนึ่งของสหรัฐอเมริกาในการเข้ามาในภูมิภาคตะวันออกกลางก็คือการสกัดกั้นอิทธิพลของสหภาพโซเวียต เพื่อมิให้เข้ามามีบทบาทควบคุมทางการเมือง

⁷ "สถานการณ์ในตะวันออกกลาง," สยามจดหมายเหตุ 15 (24-30 สิงหาคม 2533) : 978.

* ปัจจุบันนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1992 สหภาพโซเวียตได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การรวมตัวแบบใหม่ในรูปแบบ "สหพันธรัฐอิสระ" ซึ่งก่อตั้งตามข้อเสนอของประธานาธิบดีสาธารณรัฐรัสเซีย นายบอริส เยลซิน ประธานาธิบดีสาธารณรัฐไบโลรสเซีย และประธานาธิบดีสาธารณรัฐยูเครน ประกอบด้วยสมาชิกรวมทั้งสิ้น 11 รัฐ ยกเว้นสาธารณรัฐจอร์เจีย โดยเป็นการรวมกันอย่างหลวม ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ กลาโหม และนโยบายต่างประเทศ นับเป็นการบิดนากการนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์อย่างสิ้นเชิง

และการทหารในภูมิภาค และที่สำคัญเหนือทรัพยากรน้ำมัน โดยเฉพาะเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกาได้เริ่มมองเห็นภัยจากสหภาพโซเวียต อันเนื่องมาจากการขยายอิทธิพลเข้ามาในตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นดินแดนที่มีความอ่อนไหวและขาดเสถียรภาพทางการเมือง สหรัฐอเมริกา จึงต้องดำเนินการเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นการสร้างพันธมิตรกับบรรดารัฐอาหรับต่าง ๆ โดยมีความร่วมมือกันทั้งในรูปการให้ความช่วยเหลือทางทหาร กำลังกองทัพ อาวุธยุทโธปกรณ์ เช่น สหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยประเทศกรีซต่อต้านการก่อการร้ายของขบวนการชาตินิยม โดยประธานาธิบดีทรูแมน แห่งสหรัฐฯ มีความเห็นว่า ถ้ากรีซเป็นอะไรไปจะมีผลต่อตะวันออกกลาง^๕ ซึ่งเป็นเหตุผลคล้ายกับการล้มของโดมิโน จุดนั้นนับเป็นการเริ่มสงครามเย็นหรือการที่สหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีไอเซนเฮอว์ เสนอจัดตั้งกติกาสัญญาแบกแดดในปี 1955 โดยสหรัฐอเมริกาไม่เข้าเป็นสมาชิก แต่มีอิหร่าน อิรัก ตุรกี ปากีสถาน และอังกฤษร่วมเป็นแนวสกัดกั้นสหภาพโซเวียต เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อปกป้องภูมิภาคตะวันออกกลางให้พ้นจากการคุกคามของสหภาพโซเวียตด้วยเหตุที่ภูมิภาคตะวันออกกลางมีความสำคัญอย่างยิ่งกับสหรัฐอเมริกา ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

การขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในภูมิภาคตะวันออกกลาง มีดังนี้

- 2.1 กองทัพโซเวียตได้เข้ายึดดินแดนทางตอนเหนือของอิหร่านในปี 1946 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงใหม่ ๆ
- 2.2 ต่อมาเมื่ออังกฤษประกาศอย่างเป็นทางการในปี 1968 วางแผนถอนกำลังทหารทั้งหมดออกจากแนวฝั่งตะวันออกของคลองสุเอซในปี 1971 โซเวียตก็ได้เปิดการรุก 3 แนวทาง คือ

- การบุกรุกทางการเมือง โดยนายเลียวนิค เบรชเนฟ เลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์ ได้ประกาศแผนความมั่นคงร่วมกันแห่งเอเชีย (The Asian Collective Security) เมื่อปี 1969 เพื่อกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้นทั่วเอเชีย ทั้งนี้เพื่อเป็นการขับไล่อิทธิพลของฝ่ายตะวันตก

^๕Noam Chomsky, The Fateful Triangle : The United States, Israel & The Palestinians (Boston : South End Press, 1983), p. 19.

- การสร้างพันธมิตร ด้วยการทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างสหภาพโซเวียตกับอินเดียเมื่อปี 1971 กับอียิปต์เมื่อปี 1971 และกับอิรักเมื่อปี 1972
- การขยายแสนยานุภาพทางนาวิ จากประสบการณ์อันเจ็บปวดในวิกฤตการณ์คิวบาเมื่อปี 1962 สหภาพโซเวียตได้หันมาเร่งขยายแสนยานุภาพทางเรือ เพิ่มความสามารถด้านการส่งกำลังทางไกล รวมทั้งการลำเลียงทางเรือให้สามารถเข้าถึงฐานทัพเรือทางตอนใต้ของอินเดีย อิทธิพลของสหภาพโซเวียตในตะวันออกกลางถึงจุดสูงสุดในช่วงต้นทศวรรษ 1970 เท่ากับเป็นการท้าทายอำนาจของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคนี้โดยตรง และในเดือนธันวาคม 1971 ได้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างอินเดียกับปากีสถาน ในปัญหาเรื่องปากีสถานตะวันออกขอแยกเป็นประเทศบังคลาเทศ สหรัฐอเมริกาได้ส่งเรือบรรทุกเครื่องบินเอนเตอร์ไพรส์ และกองทัพเรือที่ 7 เข้าไปยังอ่าวเบงกอลเพื่อให้ความมั่นใจแก่ปากีสถาน ส่วนโซเวียตก็ได้ส่งกำลังทางเรือจำนวนหนึ่งพร้อมด้วยกองกำลังเรือดำน้ำติดตั้งซีปาวูครุยซ์ เข้าไปยังภูมิภาคนั้นเช่นกัน นับเป็นการปฏิบัติการครั้งแรกหลังจากที่ได้มีการขยายแสนยานุภาพ⁹

จากสภาพการณ์ดังกล่าวที่ได้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตได้ทำให้บรรดารัฐในภูมิภาคเกิดความวิตกกังวล จึงได้หาทางป้องกันด้วยการเสนอให้สมัชชาสหประชาชาติออกข้อมติเรียกร้องให้อ่าวเปอร์เซียและมหาสมุทรอินเดียเป็น "เขตสันติภาพ" และให้ยุติการมาปรากฏตัวด้วยกำลังของมหาอำนาจ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต พร้อมด้วยมหาอำนาจทางทะเลอื่น ๆ ไม่เห็นด้วยกับข้อมติดังกล่าว จึงดอดอกเสียงลงคะแนน ทิศนะของบรรดามหาอำนาจก็แสดงออกเช่นนี้ แสดงถึงความต้องการที่จะแข่งขันอิทธิพลกันต่อไป และต่างหาโอกาสที่จะเข้าแทรกแซงในภูมิภาคมหาสมุทรอินเดียถึงอ่าวเปอร์เซีย¹⁰

⁹Gary Sick, "An American Perspective," in Great Power Interests in the Persian Gulf (New York : Council on Foreign Relations, 1989), p. 20.

¹⁰ชุมพล เลิศรัฐการ, สงครามอ่าวเปอร์เซีย, หน้า 79-80.

อย่างไรก็ดี มาถึงในช่วงทศวรรษ 1990 นี้ ภัยคุกคามจากโซเวียตได้ลดลง อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ภายใต้การนำของ นายไมคาอิล กอร์บาชอฟ ผู้นำการปฏิรูปทั้งภายในและภายนอกสหภาพโซเวียต ที่ได้นำไปสู่ความเข้าใจกันระหว่างอภิมหาอำนาจทั้งสอง ดังจะเห็นได้จากการประชุมสุดยอดหลายครั้งระหว่าง ประธานาธิบดีกอร์บาชอฟ กับประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน และต่อมาในสมัยของประธานาธิบดี จอร์จ บุช ผลการประชุมสุดยอดเหล่านั้นคือ สนธิสัญญาการลดกำลังรบทั้งในรูปนิวเคลียร์และ กองกำลังในแบบของทั้งสองฝ่าย รวมทั้งแนวรบในยุโรปกลางระหว่างองค์การนาโต และกติกาสันติสัญญาออร์ฮุส การถอนทหารโซเวียตออกจากอัฟกานิสถานในปี 1988 และ 1989 รวมทั้ง การรวมเยอรมันในปี 1990 เป็นต้น การผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างอภิมหาอำนาจทั้งสอง ได้มีส่วนช่วยอย่างมากให้คณะมนตรีความมั่นคงดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในกรณีอิรัก รุกรานคูเวต

3) การคุ้มครองและรักษาตุลาอำนาจอิสราเอล

สหรัฐอเมริกาได้รับพิชิตชอบต่ออิสราเอลแทนอังกฤษผู้ก่อตั้งรัฐนี้ขึ้นมาในปัจจุบัน โดยถือเอาการดำรงอยู่ของอิสราเอลเป็นผลประโยชน์สำคัญของชาติ สหรัฐอเมริกาสับสนุนอิสราเอลเพื่อป้องกันมิให้รัฐอาหรับเอาชนะอิสราเอลเป็นพื้นฐาน โดยทั้งนี้อิสราเอลเป็นพันธมิตรที่คอยช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาในภารกิจปฏิบัติการพิเศษทั่วโลก ไม่เฉพาะแต่ในภูมิภาคตะวันออกกลางเท่านั้น ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับอิสราเอลจึงมีความสำคัญมากต่อสหรัฐอเมริกา¹¹

ถ้าหากจะพิจารณาว่าเพราะเหตุใดสหรัฐอเมริกาจึงให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ แก่อิสราเอล ศาสตราจารย์ Noam Chomsky แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาศาสตร์ และเป็นนักวิจารณ์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา¹² ได้วิเคราะห์ไว้ว่า

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

¹² Noam Chomsky, The Fateful Triangle : The United States, Israel & The Palestinians, p. 9-37.

เนื่องจากอิสราเอล เป็นทรัพย์สินทางยุทธศาสตร์ ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ยอมรับความคิดนี้ในทศวรรษที่ 1950 โดยถือว่าอิสราเอลเป็นเครื่องช่วยกีดขวางพหุชาตินิยมจัดชาวอาหรับที่คุกคามผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา จากบันทึกของสภาความมั่นคงแห่งชาติปี 1958 ชื่อว่าอิสราเอลเป็นประเทศสนับสนุนฝ่ายตะวันตกที่เหลืออยู่เพียงประเทศเดียวในตะวันออกกลาง¹³ ต่อมาในทศวรรษที่ 1970 นักวิเคราะห์สหรัฐฯเห็นว่าอิสราเอลกับอิหร่านภายใต้พระเจ้าชาห์ช่วยสหรัฐฯควบคุมอ่าวเปอร์เซียได้ จนในที่สุดทศวรรษที่ 1980 เห็นว่าอิสราเอลมีบทบาทสำคัญในระบบการสนับสนุนกองกำลังเคลื่อนที่เร็วของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง จนมีคำกล่าวที่ว่า "ความเชื่อมั่นในอิสราเอลสร้างความเข้มแข็งแก่สหรัฐอเมริกา"¹⁴

นอกจากนี้ อิสราเอลยังมีบทบาททั่วไปในโลกที่ 3 ในกลุ่มประเทศเอเชียตั้งแต่ใต้หวันไปถึงอินโดนีเซียและอิหร่าน ในแอฟริกา เอธิโอเปีย (สมัยจักรพรรดิไฮเลเซลาสซี) ไปถึงแอฟริกาใต้ ซาอีร์และโรดิเชีย ในลาตินอเมริกา ฮอนดูรัส กัวเตมาลา นิคารากัว (สมัยโซโมซ่า) เอลซาลวาดอร์ สิ่งที่อิสราเอลทำอย่างสำคัญคือ ช่วยเหลือเผด็จการฝ่ายขวาในการเผชิญหน้าเผด็จการฝ่ายซ้ายหรือขบวนการมวลชนและชาตินิยม ด้วยการฝึกวิธีปราบปราม การสู้รบ การข่าวและเสริมอาวุธ บทบาทอันนี้เป็นการร่วมมือหรือช่วยสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าอิสราเอลช่วยแบ่งเบาภาระในด้านนี้ของสหรัฐอเมริกา

ส่วนการสนับสนุนอิสราเอลนั้น สหรัฐอเมริกาทำอย่างเต็มที่ดังจะเห็นได้จากงบประมาณปี 1979-1982 อิสราเอลได้รับความช่วยเหลือร้อยละ 48 ทางทหาร และร้อยละ 35 ทางเศรษฐกิจ (จากปริมาณรวมที่สหรัฐอเมริกาให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก) งบประมาณปี 1983 รัฐบาลเรแกนขอจัดสรรให้แก่อิสราเอล 2,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ดอกเบี้ยต่ำ¹⁵ นอกจากนั้นมักมีการยกหนี้ให้ ให้สิทธิพิเศษในการชำระหนี้ หรือเพิ่มการช่วยใน

¹³ Ibid., p. 21.

¹⁴ Ibid., p. 22.

¹⁵ Ibid., p. 10.

รายการหรือวิธีการที่ไม่ปรากฏในบัญชีงบประมาณ และไม่ควบคุมการใช้จ่ายใกล้ชิด เป็นต้น แต่ในบางครั้งการดำเนินการของสหรัฐอเมริกาในด้านที่เกี่ยวกับภูมิภาคตะวันออกกลาง ก็อาจมีการใช้ยุทธวิธีลดภาพความสำคัญของปัจจัยทางด้านอิสราเอลลงไปบ้างตามสถานการณ์ เพราะนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับอิสราเอลไม่เป็นที่นิยมของประเทศส่วนใหญ่ในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหประชาชาติ ทั้งนี้เห็นได้จากความพยายามในการออกและบังคับใช้ข้อมติต่าง ๆ ของคณะมนตรีความมั่นคงและสมัชชาสหประชาชาติในส่วนที่เกี่ยวกับอิสราเอลและปาเลสไตน์

กล่าวโดยสรุป จุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการนี้ เป็นหลักการใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ในภูมิภาคตะวันออกกลางและอ่าวเปอร์เซีย (อนึ่งทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ พื้นที่อ่าวเปอร์เซียไม่อาจแยกออกจากภูมิภาคตะวันออกกลาง) และจุดมุ่งหมายเหล่านี้ก็มีระบุไว้ในเอกสารทางราชการของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นการดำเนินการของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคนี้ ผู้กำหนดและดำเนินนโยบายของสหรัฐจะพิจารณาจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการนี้ควบคู่กันไปเสมอ

เมื่อได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาในภูมิภาคตะวันออกกลางและอ่าวเปอร์เซียแล้ว ในประเด็นต่อไปจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย

2. บทบาทในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย

จากเหตุผลทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ และความมั่นคงของภูมิภาคตะวันออกกลางอันเป็นเป้าหมายสำคัญที่สหรัฐอเมริกา ในฐานะที่เป็นผู้นำของประเทศโลกเสรีที่ไม่ยอมรับให้ประเทศใดประเทศหนึ่งใช้กำลัง เข้ายึดครองดินแดนของอีกประเทศหนึ่งแล้วผนวกเข้าเป็นดินแดนของตน ซึ่งหลักการดังกล่าวก็เป็นเรื่องที่ยอมรับกันโดยทั่วไป (ถ้าหากจะมีกรณีที่จะยกมาคัดค้าน เช่น กรณีที่อิสราเอลยึดดินแดนทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดนไว้กว่า 20 ปี แล้วไม่ยินยอมคืนให้กับเจ้าของเดิม หรือแม้แต่ต้นวนกาษาและดินแดนที่ราบสูง โกลานในซีเรีย แต่นั่นก็ถือว่าเป็นเรื่องเก่าที่ยังจะต้องได้รับการแก้ไขต่อไปโดยกลไกของสหประชาชาติ) ทำให้

สหรัฐอเมริกาได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการที่จะหาทางยุติวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียดังกล่าว เริ่มจากความพยายามระดมสรรพกำลัง โดยการสร้างพันธมิตรระหว่างประเทศ และการดำเนินการทางสหประชาชาติ โดยเป็นผู้นำเรียกร้องให้มีการออกข้อมติที่สำคัญ ๆ ที่แสดงว่าการกระทำของอิรักไม่ชอบธรรม ผิดกฎบัตรสหประชาชาติ ดังนี้

ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ นายโรเบิร์ต เอ็ม คิมมิต ได้สั่งให้เอกอัครราชทูตสหรัฐฯประจำสหประชาชาติ นายโรมัส พิคเคอริงค์ ดำเนินการเรียกร้องให้มีการออกข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ คำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิรัก ซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงก็ได้ลงมติเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 1990 ด้วยคะแนนเสียง 13 ต่อ 0 รับรองร่างข้อมติของสหรัฐอเมริกา โดยไม่มีสมาชิกถาวรประเทศใดคัดค้านเลย นับเป็นประวัติศาสตร์ของความร่วมมือในระดับสูงขององค์การแห่งนี้ ซึ่งมตินี้จะมีผล บังคับใช้ทันที สารระของมติดังกล่าว คือ

- 1) ระงับการส่งเข้าสินค้าทุกชนิดจากอิรักและคูเวต
- 2) ยับยั้งการโอนเงินไปยังอิรักและคูเวต
- 3) ยับยั้งการขายสินค้าทุกประเภทให้แก่อิรักและคูเวต โดยเฉพาะอาวุธยุทโธปกรณ์ ยกเว้นยาและเวชภัณฑ์
- 4) งดความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการเงินต่ออิรัก ตลอดจนงดการตกลงใด ๆ กับอิรักและคูเวต เกี่ยวกับการค้า อุตสาหกรรม และสาธารณประโยชน์อื่น ๆ
- 5) ให้มีมาตรการปกป้องทรัพย์สินของรัฐบาลและตัวแทนอันชอบธรรมของคูเวตในประเทศสมาชิก
- 6) ไม่ยอมรับระบอบใด ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในคูเวตโดยกำลังยึดครอง

นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาได้รวบรวมกำลังทหารจากพันธมิตรจำนวนมาก ทั้งสหภาพโซเวียต อังกฤษ และฝรั่งเศส ส่งเรือรบจำนวนประมาณ 50 ลำ ปิดอ่าวเปอร์เซียตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 1990 เพื่อตัดเส้นทางส่งออกน้ำมันของอิรักอีกทางหนึ่ง ต่อมาเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 1990 ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ได้ออกคำแถลงการณ์ทางสถานีโทรทัศน์ว่า สหรัฐอเมริกาได้ตัดสินใจส่งทหารอเมริกันจำนวนประมาณ 4,000 คน และเครื่องบินรบจำนวนหนึ่งไปประจำการที่ซาอุดีอาระเบีย ตามคำร้องขอของรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย เพื่อป้องกันการถูกอิรักบุกโจมตี เนื่องจากปรากฏรายงานเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 1990 ว่า กำลังทหารของอิรัก

ได้ตั้งมั่นอยู่ที่ชายแดนคูเวต ห่างจากจุดตรวจที่เมืองเคียฟของซาอุดีอาระเบียเพียง 1 กิโลเมตร เท่านั้น ทั้งนี้นโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อปัญหานี้คือ การให้อิรักถอนทหารทั้งหมดออกจากคูเวตทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข ให้รัฐบาลที่ชอบธรรมของคูเวตกลับมาบริหารประเทศแทนรัฐบาลหุ่นที่อิรักจัดตั้งขึ้น การปกป้องชีวิตชาวอเมริกันในต่างประเทศ และการมีข้อผูกพันต่อความมั่นคงและเสถียรภาพในอ่าวเปอร์เซีย นอกจากนี้ประธานาธิบดีบุชยังเรียกร้องให้ประเทศผู้ผลิตน้ำมันเพิ่มการผลิต เพื่อชดเชยกับจำนวนน้ำมันในตลาดโลกที่ลดลงเพื่อรักษาสภาวะเศรษฐกิจของโลกด้วย¹⁶

สำหรับรายละเอียดในคำแถลงการณ์ของประธานาธิบดีจอร์จ บุช ที่ได้กล่าวเน้นถึงเหตุผลที่สหรัฐอเมริกาส่งกองกำลังเข้าไปยังดินแดนซาอุดีอาระเบีย มีดังนี้¹⁷

- 1) การรุกรานจะต้องไม่ได้รับรางวัล ต้องหยุดยั้งประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้นำอื่น ๆ ที่คิดจะรุกราน
  - 2) ความมั่นคงทางพลังงาน ซึ่งถือว่าเป็นความมั่นคงแห่งชาติประการหนึ่ง น้ำมันในตะวันออกกลางจะต้องไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน
  - 3) ปกป้องชีวิตของชาวอเมริกัน ที่ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซนนำไปใช้เป็นตัวประกัน เพื่อการต่อรองให้พ้นจากการถูกโจมตี
- อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากคำกล่าวของประธานาธิบดี จอร์จ บุช แล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ทั้งในระยะเฉพาะหน้าและระยะยาวควบคู่กันไปด้วยอีก 6 ประการ คือ
- 4) ป้องกันการคุกคามทางเศรษฐกิจต่อสหรัฐอเมริกา โดยการกระทำของอิรักในการควบคุมน้ำมันในตะวันออกกลาง

¹⁶ "สถานการณ์ในตะวันออกกลาง," สยามจดหมายเหตุ 15 (24-30 สิงหาคม 2533) : 979-980.

¹⁷ The New York Times, August 9, 1990 ; The Nation, August 9, 1990;

George Bush, "Why we are in the Gulf," Newsweek, November 26, 1990.

- 5) เปิดศักราชใหม่ของโลกที่มีเสรีภาพ และเสถียรภาพ (ซึ่งเป็นที่ทราบกันต่อมาว่าสหรัฐอเมริกา มีความคิดในการจัดสร้างระเบียบโลกใหม่ "A new world order")
- 6) ปัญหาเกี่ยวกับอิรักเป็นปัญหาระหว่างประเทศ มิใช่ปัญหาระหว่างอิรักกับสหรัฐอเมริกาเท่านั้น
- 7) ป้องกันมิให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย เช่น ทศวรรษที่ 1930 ที่ฮิตเลอร์ทำการรุกรานและนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 2
- 8) ป้องกันชาอู่อาระเบีย มิให้ถูกอิรักซึ่งมีศักยภาพสงครามอยู่ร่วมทำการรุกราน
- 9) ใช้กำลังบังคับการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิรัก

อย่างไรก็ตามมติการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิรักนั้น เนื่องจากว่ายังมีประเทศที่ยังเห็นใจอิรัก จากการที่อิรักได้เรียกร้องให้บรรดาประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งหลายในโลกร่วมมือกับอิรักทำสงครามศาสนา (ญิฮาด) ขึ้นเพื่อล้มล้างอิทธิพลของฝ่ายตะวันตกที่เอาเปรียบชาวอาหรับ และผู้นับถือศาสนาอิสลามมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ที่ให้ความสนับสนุนอิสราเอลมาโดยตลอด ไม่ว่าอิสราเอลจะทำให้ชาวอาหรับปาเลสไตน์ต้องเดือดร้อนแสนสาหัสปานใด จึงทำให้การปิดล้อมทางเศรษฐกิจต่ออิรักตามข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่เสนอโดยสหรัฐอเมริกาไม่เป็นผลต่อการที่จะบีบบังคับให้อิรักยอมคืนคูเวตให้กับประชาชนชาวคูเวตที่ต้องทิ้งถิ่นฐานออกไปอยู่นอกประเทศนับล้านคนตลอดระยะเวลาหลายเดือนที่อิรักไม่ยอมรับมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยอิรักสามารถใช้เส้นทางผ่านดินแดนของประเทศที่เป็นฝ่ายตนแสวงหาเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ แม้จะไม่ครบแต่ก็ไม่ทำให้ขาดแคลนจนเกินไป และเมื่อพิจารณาถึงที่ตั้งของอิรัก ซึ่งมีแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติสให้ความอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่ครั้งบรรพกาลแล้ว ก็จะได้เห็นว่าอิรักอาจทนต่อการปิดล้อมได้ไม่ว่าจะนานเพียงใด

นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการรักษากำลังทหารและยุทโธปกรณ์ไว้ในดินแดนอ่าวเปอร์เซีย นั้นมีจำนวนมหาศาล โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการส่งทหารเข้าไปในซาอุดีอาระเบียและอ่าวเปอร์เซียได้ใช้เงินไปแล้วกว่า 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในยามที่ภาวะเศรษฐกิจของสหรัฐกำลังเริ่มตกต่ำและมีหนี้สินมากมาย เงินจำนวนนี้

ย่อมมีความหมายเป็นอย่างมาก แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะได้รับความสนับสนุนทางการเงินจาก ซาอุดีอาระเบีย จากรัฐบาลพลัดถิ่นของคูเวต และจากญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายได้ประโยชน์จากการที่ สหรัฐฯสามารถสกัดกั้นมิให้กำลังทหารของอิรักรุกล้ำเข้าไปยึดครองบ่อน้ำมันในซาอุดีอาระเบีย ทำให้บ่อน้ำมันในซาอุดีอาระเบียยังสามารถส่งน้ำมันออกสู่ตลาดโลกได้ในอัตราที่สูงเกินกว่าปกติ เป็นการทดแทนปริมาณน้ำมันที่ขาดหายไปจากการที่คูเวตถูกยึดและอิรักถูกคว่ำบาตร โดย ซาอุดีอาระเบียมีความสามารถผลิตน้ำมันได้เกือบ 6 ล้านบาร์เรลต่อวัน และนับเป็นประเทศที่มี น้ำมันสำรองมากที่สุดในโลก ส่วนอิรักผลิตได้วันละ 2.8 ล้านบาร์เรล และมีน้ำมันสำรองมาก เป็นอันดับ 2 ของโลก ในขณะที่คูเวตผลิตได้ถึงวันละ 2.2-2.5 ล้านบาร์เรล

และไม่ว่าต่อมาสหประชาชาติจะได้มีมติต่าง ๆ ออกมากี่ครั้งก็ตาม ประธานาธิบดี ชัคดีม ยูสเซนแห่งอิรักก็ยังคงตื้อตึงไม่ยอมปฏิบัติตามมติเหล่านั้น ซึ่งเท่ากับว่าไม่ยอมรับนับถือ กฎระเบียบของการอยู่ร่วมกันของประชาคมโลกทุกข้อ ไม่ว่าจะ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติระหว่าง ประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศใด ๆ ประชาคมโลกส่วนใหญ่จึงเห็นควรว่าอาจมีความ จำเป็นที่จะต้องใช้กำลังทหารเข้าไปบีบบังคับให้อิรักปลดปล่อยคูเวต แต่การจะใช้กำลังโดยลำพัง นั้นย่อมเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหา จึงต้องการความชอบธรรมว่าการปฏิบัติการครั้งนี้ถูกกฎหมาย สหรัฐอเมริกาจึงได้ส่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายเจมส์ เบเกอร์ ออกเยือน บรรดาประเทศพันธมิตรต่าง ๆ รวมทั้งสหภาพโซเวียตเพื่อขอความสนับสนุนการปฏิบัติการใด ๆ ของสหรัฐอเมริกา

ดังนั้นจะขอพิจารณาถึงขั้นตอนการตัดสินใจของสหรัฐอเมริกา ที่ให้มีการปฏิบัติการ ทางทหารต่ออิรักดังนี้

2.1 กระบวนการตัดสินใจ

การเมืองภายใน

การตัดสินใจของประธานาธิบดีจอร์จ บุช ที่จะให้มีการใช้กำลังทหารนั้น มีขึ้น ในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของสหรัฐอเมริกาชุดใหม่เข้าไปทำหน้าที่แทนชุดเก่าในจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 435 คน และผู้แทนวุฒิสภาอีก 34 คน ในช่วงดังกล่าวประชาชนชาว อเมริกันกำลังใจจดใจจ่ออยู่กับลูกหลานของตนที่เข้าไปประจำการอยู่ในซาอุดีอาระเบีย ดังนั้นการ

ตัดสินใจดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้พรรค Republican ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมอำนาจระหว่างพรรค Republican ซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาลและพรรค Democrat ซึ่งเป็นฝ่ายค้าน เพราะตามธรรมเนียมแล้วพรรครัฐบาลมักประสบกับความปราชัยในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเสมอ แต่จากวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียอาจเปลี่ยนความคิดของชาวอเมริกันให้หันมาสนับสนุนประธานาธิบดีจอร์จ บุช และพรรค Republican อย่างกว้างขวาง เช่นเดียวกับที่นายกรัฐมนตรีมาร์กาเร็ต แธตเชอร์ ได้รับคะแนนนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมากจากสงครามแย่งชิงหมู่เกาะฟอล์กแลนด์กับอาร์เจนตินามาแล้ว¹⁸ และผลจากการหยั่งเสียงความเห็นชอบของชาวอเมริกันต่อการดำเนินการของประธานาธิบดีจอร์จ บุช ในปัญหาอิรัก-คูเวต- อ่าวเปอร์เซีย พบว่า (ดังแสดงในตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการหยั่งเสียงความเห็นชอบของชาวอเมริกัน

9	สิงหาคม 1990	เห็นชอบด้วย	73%*
10	กันยายน 1990	เห็นชอบด้วย	71%*
15-17	ตุลาคม 1990	เห็นชอบด้วย	59%
14	พฤศจิกายน 1990	เห็นชอบด้วย	53%

หมายเหตุ : เป็นการสำรวจของ Time/CNN

ที่มา : CNN, November 17, 1990.

* The New York Times/CBS News.

¹⁸ "จากอวกซิงตันถึงแบกแดด ใครแพ้ใครชนะ," พบโลก 3 (ตุลาคม 2533) :

องค์กรทางการเมืองภายในที่ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ใช้ในการตัดสินใจและดำเนินการต่อปัญหานี้คือ สภาความมั่นคงแห่งชาติที่ตนเองเป็นประธาน มีสมาชิกที่สำคัญคือ พลอากาศเอกเบรนท์ สโกว่าร์คอฟท์ นายเจมส์ เบเกอร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายดิค เซเนีย รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม พลเอกคอลลิน เพาวล์ ประธานเสนาธิการร่วม โดยการอำนวยความสะดวกของนายจอห์น ชูนนู ประธานคณะทำงานทำเนียบขาว

ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ได้ขอคำปรึกษาจากพลเอกคอลลิน เพาวล์ว่าในด้านการใช้กำลังทหารในระดับหนึ่งนั้นจะทำได้เพียงใด พลเอกเพาวล์เสนอความเห็นว่่าถ้าใช้กำลังทหารก็ไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่น นอกจากจะใช้แผนการที่จัดเตรียมรับมือสหภาพโซเวียตในตะวันออกกลางตามที่ได้เคยจัดเตรียมไว้นานมาแล้ว โดยการเคลื่อนกำลังเฉพาะกิจเคลื่อนที่เร็วเข้าสู่ซาอุดีอาระเบีย

เมื่อตกลงกันว่าจะต้องใช้กำลังทหารดำเนินการแก้ไขปัญหา อันเนื่องมาจากท่าทีอิรักที่แสดงเจตนาพร้อมในการยึดครองคูเวตต่อไป ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ได้ประกาศเพิ่มกำลังทหารอเมริกันประมาณ 150,000-200,000 คน โดยใช้กำลังจากแนวยุโรปและกำลังสำรอง ในครั้งนี้ประธานาธิบดีบุชไม่กล่าวถึงเรื่องการป้องกันแล้ว แต่กล่าวถึงการเลือกใช้กำลังทหารทางรุก (offensive military option) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรมี "ทางเลือกทางทหารเพียงพอ ถ้าสิ่งนี้เป็นความจำเป็นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วม..."¹⁹

เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพในการทำสงคราม กำลังรบที่สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรได้รวบรวมไว้ในซาอุดีอาระเบียมีถึง 495,000 คน รถถัง 4,368 คัน และเครื่องบินรบอีก 1,380 ลำ ในขณะที่อิรักมีกำลังทหาร 450,000 คน รถถัง 3,600 คัน เครื่องบินรบระหว่าง

¹⁹The New York Times, November 9, 1990.

400-500 ลำ ทั้งนี้ยังไม่ได้นับรวมกองเรือรบระหว่างประเทศที่รวมกันอยู่ในอ่าวเปอร์เซียอีก เป็นร้อยละ²⁰

ด้านการต่างประเทศ

ในด้านการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง โดยได้ส่งนายเจมส์ เบเกอร์ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศไปพบกับบรรดาผู้นำอาหรับ และรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของจีน นายเจียน ฉีเจิน ที่อียิปต์ รวมทั้งสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงทุกประเทศ ขณะเดียวกันประธานาธิบดีจอร์จ บุช ได้เดินทางไปร่วมการประชุมสุดยอดด้านความมั่นคงของยุโรป ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในระหว่างวันที่ 17-23 พฤศจิกายน 1990 นอกเหนือจากการหารือเรื่องต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นโอกาสเหมาะที่ได้พบกับประธานาธิบดีมิคาอิล กอร์บาชอฟ ผู้นำสหภาพโซเวียต นายกรัฐมนตรีหญิงนางมาร์กาเรต แรตเซอร์ แห่งอังกฤษ และประธานาธิบดีฟรังซัวส์ มิตแตร์รองด์ แห่งฝรั่งเศส ซึ่งบรรดานักนิมิตรในยุโรปเหล่านี้ล้วนมีส่วนชี้ชะตากรรมในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย และจากนั้นก็ได้เดินทางต่อไปยังซาอุดีอาระเบียเพื่อหารือกับกษัตริย์ฟัยซัด ซิด จาเบอร์ อัล อาเหม็ด อัล-ซาบาห์ ผู้ปกครองพลัดถิ่นของคูเวต รวมทั้งเจรจาทันทีกับประธานาธิบดีฮอสนี มูบารัค ผู้นำอียิปต์

ความเคลื่อนไหวทางการทูตของนายเจมส์ เบเกอร์ และประธานาธิบดีจอร์จ บุช ในช่วงเวลาไล่เลี่ยกันนี้ ได้แสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาดำเนินการหยุ่งเลียง พร้อมทั้งขอความสนับสนุนจากประชาคมโลก เพื่อผลักดันให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติผ่านมติการใช้กำลังทหารเพื่อขับไล่อิรักให้ออกจากดินแดนคูเวตในที่สุด เนื่องจากอิรักไม่แสดงทีท่าว่าจะยอมถอนกำลังทหารออกจากคูเวตง่าย ๆ รวมทั้งไม่นำพาต่อมาตรการคว่ำบาตรจากทั่วโลก และไม่นำพาต่อแรงกดดันใด ๆ ของกองกำลังนานาชาติที่ปักหลักอยู่ในซาอุดีอาระเบียนับแสน ๆ นาย ซึ่งประธานาธิบดีจอร์จ บุช ตระหนักดีว่าการใช้กลวิธีทางการทูตแต่เพียงสถานเดียว

²⁰นิตยสารพบโลกฉบับพิเศษ, สงคราม 210 วัน (กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2534), หน้า 52.

ไม่อาจทำให้ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ยอมแพ้ได้ แต่อย่างน้อยกลยุทธ์นี้ก็ เป็นผลดีต่อ สหรัฐอเมริกาในแง่ของการรักษาอิทธิพลและความเชื่อถือทางการเมืองการทหารให้คงอยู่ใน ภูมิภาคตะวันออกกลางต่อไป เพราะสถานการณ์ตึงเครียดในอ่าวเปอร์เซีย นั้น ส่งผลกระทบต่อ ตัวผู้นำสหรัฐโดยตรง นอกจากนี้ยังส่งผลไปถึงปฏิบัติการจากอิสราเอล และบรรดาชาติอาหรับ อื่น ๆ ในภูมิภาคที่มีต่อรัฐบาลสหรัฐในอนาคด้วย

ด้านองค์การสหประชาชาติ

เมื่อปัจจัยด้านการเมืองภายในประเทศไม่เป็นปัญหา และปัจจัยด้านต่างประเทศ ก็ได้รับแรงสนับสนุนโดยทั่วไป สหรัฐอเมริกาจึงได้ดำเนินการในสหประชาชาติต่อ โดยเป็นผู้เสนอ ร่างข้อมติการใช้กำลังทหารบริเวณอ่าวเพิร์ลเพื่อขับไล่อิรักออกจากคูเวตเข้าสู่ที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคง อีกเช่นกัน เช่นเดียวกับที่ได้มีการดำเนินการในทำนองเดียวกับข้อมติการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติการในฐานะตำรวจโลก และผู้นำโลกเสรีมีความชอบธรรมยิ่งขึ้น และถูกต้องตามกฎหมายในฐานะที่สหประชาชาติเป็นผู้รับรองการปฏิบัติการดังกล่าว และผลจากการประชุมคณะมนตรีความมั่นคงก็ได้ออกเป็นข้อมติที่ 678 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 1990 ด้วยคะแนนเสียง 12-2-1 สาระสำคัญของข้อมตินี้ คือ

1) เรียกร้องให้อิรักปฏิบัติตามข้อมติที่ออกไปแล้วทุกข้อ และให้โอกาสแก่อิรัก เป็นครั้งสุดท้ายที่จะปฏิบัติตาม

2) ให้รัฐต่าง ๆ ที่ร่วมมือกับรัฐบาลคูเวต "ใช้วิธีการที่จำเป็นทั้งหมด" (... "to use all necessary means...") ในการบังคับให้ข้อมติที่ 660 ซึ่งเรียกร้อง ให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวตเกิดผล

คำว่า "วิธีการที่จำเป็นทั้งหมด" มีความหมายเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า อนุญาตให้ใช้การปฏิบัติการทางทหารกระทำต่ออิรักได้

3) ยืนยันคำขาดเรื่องเวลาที่อิรักต้องปฏิบัติให้เป็นผลตามข้อมติต่าง ๆ ของ สหประชาชาติภายในวันที่ 15 มกราคม 1991 ซึ่งเดิมสหรัฐอเมริกาคำหนดไว้ในวันที่ 1 มกราคม 1991

4) คณะมนตรีความมั่นคงไม่มีอำนาจในการควบคุมบังคับบัญชา เพียงแต่ว่า รัฐใดที่ไปดำเนินการแล้ว ขอให้แจ้งให้ทราบ

การออกคะแนนเสียง เพื่อผ่านข้อมติที่ 678 นั้น มีดังนี้

สมาชิกถาวร 5 ประเทศ

1) สหรัฐอเมริกา	เห็นด้วย
2) สหภาพโซเวียต	เห็นด้วย
3) อังกฤษ	เห็นด้วย
4) ฝรั่งเศส	เห็นด้วย
5) จีน	งดออกเสียง

สมาชิกไม่ถาวร 10 ประเทศ

6) แคนาดา	เห็นด้วย
7) โคลัมเบีย	เห็นด้วย
8) เอธิโอเปีย	เห็นด้วย
9) ฟินแลนด์	เห็นด้วย
10) ไอวอรีโคสต์	เห็นด้วย
11) มาเลเซีย	เห็นด้วย
12) โรมานี	เห็นด้วย
13) ซาอุดี	เห็นด้วย
14) คิวบา	ไม่เห็นด้วย
15) เยเมน	ไม่เห็นด้วย

สรุป	คะแนนเสียงเห็นด้วย	12	เสียง
	คะแนนเสียงไม่เห็นด้วย	2	เสียง
	งดออกเสียง	1	เสียง

ที่น่าสังเกตคือ จีนงดออกเสียง และสหภาพโซเวียตเห็นชอบด้วยกับสหรัฐอเมริกา แทนที่จะคัดค้านดังที่เคยเป็นมาตลอดในช่วงของสงครามเย็น ซึ่งส่งผลให้ข้อมตินี้ผ่าน ทั้ง ๆ ที่จีนและสหภาพโซเวียตมีอำนาจยับยั้งในฐานะที่เป็นสมาชิกถาวรเช่นเดียวกับอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ประเทศสมาชิกถาวรทั้ง 5 นี้ หากประเทศใดเพียงประเทศเดียว ใช้สิทธิยับยั้ง โดยไม่เห็นชอบแล้วข้อมติใด ๆ จะไม่ผ่าน เรียกกันว่าใช้อำนาจวีโต้

ข้อมติที่ 678 นี้ นับเป็นข้อมติที่มีเอกภาพมากที่สุดนับตั้งแต่มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเป็นต้นมา และนับเป็นครั้งที่ 2 ที่สหประชาชาติมีมติให้ใช้กำลังต่อประเทศที่รุกรานได้ มติดังกล่าวมีขึ้นครั้งแรกในปี 1950 กรณีสงครามเกาหลี แต่การออกข้อมตินี้ในครั้งนั้นไม่มีความเป็นเอกภาพเท่า ด้วยเหตุที่ผู้แทนสหภาพโซเวียตไม่ยอมเข้าร่วมประชุม ข้อมติจึงผ่านออกมาได้ นอกจากนี้ข้อมติที่ 678 ยังเท่ากับแสดงให้เห็นว่าบรรดาประชาชาติทั้งหลายที่มีกำลังทหารเข้าไปตั้งอยู่ในซาอุดีอาระเบียนับแสน ๆ นาย อาจใช้กำลังบีบบังคับอิรักได้ หากมีความจำเป็น

อย่างไรก็ดี ข้อมติที่ 678 นี้ ยังได้เปิดช่องทางเหลือไว้ให้อิรักได้บ้าง ก่อนที่จะใช้กำลัง เพราะในมติดังกล่าวระบุว่า ให้อิรักปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติภายในวันที่ 15 มกราคม 1991 เมื่อพ้นกำหนดดังกล่าว หากอิรักยังไม่ยอมปฏิบัติตาม มตินั้นก็จะมีผลให้ลงมือปฏิบัติได้ และประธานาธิบดีจอร์จ บุช เองก็ได้เสนอแนวทางสุดท้ายโดยประกาศว่าพร้อมที่จะเจรจาตัวต่อตัวระหว่างอิรักกับสหรัฐอเมริกา เพื่อแก้ไขปัญหาก่อนถึงกำหนดเส้นตาย

2.2 พันธมิตรของสหรัฐอเมริกา

จากการที่องค์การสหประชาชาติอนุมัติให้มีการออกข้อมติที่ 678 นับว่าเป็นความสำเร็จของสหรัฐอเมริกาที่สามารถดึงเอาบรรดาประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นพันธมิตรของตนได้ ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือแม้กระทั่งสหภาพโซเวียต อภิมหาอำนาจที่เคยเป็นปฏิปักษ์กันมาตลอดนับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งประเทศจีน ดังนั้นในประเด็นนี้จะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่บรรดาประเทศมหาอำนาจเหล่านี้ยอมเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งบทบาทที่มีต่อการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย

อังกฤษ

กล่าวได้ว่าในบรรดาประเทศสมาชิกนาโต (NATO) หรือประเทศมหาอำนาจที่เข้าร่วมปฏิบัติการกับสหรัฐอเมริกาในอ่าวเปอร์เซีย มีอังกฤษ และฝรั่งเศส ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับสหรัฐอเมริกามากที่สุด ถ้าหากจะพิจารณาถึงสาเหตุที่อังกฤษร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา

อาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นเพราะ

1) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากประเทศคูเวตจัดเป็นประเทศต่างชาติรายใหญ่ที่สุดที่เข้าไปลงทุนในอังกฤษ ดังนั้นเงินทุนจำนวนมหาศาลของคูเวตได้ไหลเข้าสู่ประเทศอังกฤษ ในรูปของการลงทุน โดยมีการจัดตั้งสำนักงานใหญ่ของธนาคารแห่งชาติคูเวตที่กรุง London มีการฝากทองคำสำรองของคูเวตไว้ในอังกฤษ กิจการสำคัญ ๆ ของคูเวตในกรุง London คือ United Bank of Kuwait บริษัท Kuwait Petroleum Corporation บริษัท St. Martin's Property Corporation ซึ่งเป็นอาคารริมแม่น้ำเทมส์มูลค่ากว่า 3,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และสำนักงาน Kuwait Investment Office (KIO) ที่เป็นกำลังสำคัญทางการเงินให้แก่ชาวคูเวตที่ลี้ภัยนอกประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าของโรงกลั่นน้ำมันในยุโรปถึง 3 แห่ง สถานีบริการน้ำมัน 6,500 แห่ง ที่จำหน่ายน้ำมันตรา Q8 ในทวีปยุโรป และยังได้ถือหุ้นอีกร้อยละ 10 ในบริษัท British Petroleum รวมทั้งมีหุ้นอยู่ในบริษัท Daimler Benz ธนาคาร Marine Midlands ห้าง Saks Fifth Avenue และเครือโรงแรมซาออย (Savoy Hotel Chain)²¹ ประมาณว่าทรัพย์สินของคูเวตในอังกฤษมีจำนวนถึง 28,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในรูปของหุ้น พันธบัตร และอสังหาริมทรัพย์²² กล่าวได้ว่าคูเวตเป็นขุมทรัพย์ของอังกฤษ เพราะรายได้จากการขายน้ำมันของคูเวตไหลเข้าสู่อังกฤษ เพื่อลงทุนในตลาดการเงินดังกล่าวอย่างมหาศาล

2) เนื่องจากว่าอังกฤษเป็นประเทศพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากที่สุด จึงมีนโยบายและท่าทีที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้นายกรัฐมนตรีอังกฤษนางมาร์กาเรต แธตเชอร์ ได้ร่วมปรึกษารืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา โดยผู้นำทั้งสองได้ประกาศคัดค้านการกระทำของอิรัก และตกลงร่วมกันในการดำเนินการต่ออิรักภายในกรอบของสหประชาชาติ นอกจากนี้ นางมาร์กาเรต แธตเชอร์ ยังได้กล่าวยืนยันมาตลอดว่า

²¹ Newsweek, August 13, 1990; Time, September 3, 1990.

²² "สถานการณ์ในตะวันออกกลาง," สยามจดหมายเหตุ 15 (17-23 สิงหาคม 2533): 949.

ความพยายามของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน แห่งอิรักที่พยายามจะรวมประเทศอาหรับภายใต้การนำของเขา เป็นภัยอันตรายอย่างยิ่ง

3) คักดีศรีเก่า ในฐานะที่เคยเป็นเจ้าของอาณานิคมเหนืออ่าวเปอร์เซีย และเป็นผู้ให้ความคุ้มครองแก่คูเวตมานาน ทั้งนี้อังกฤษมีพันธกรณีที่จะต้องปกป้องคูเวต

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้นำอังกฤษจึงมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำเนินการให้อิรักออกไปจากคูเวต อังกฤษเป็นประเทศที่มีได้ลง เลมาตั้งแต่ต้นที่จะเข้าช่วยสนับสนุนบทบาทของสหรัฐอเมริกาในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย โดยอังกฤษได้ส่งทั้งเรือรบ เครื่องบินรบ ไปประจำการร่วมกับกองกำลังนาชาติในอ่าวเปอร์เซีย ซึ่งผลจากการสำรวจประชามติมหาชน ปรากฏว่าชาวอังกฤษร้อยละ 83 สนับสนุนการกระทำดังกล่าว ซึ่งเป็นเสียงสนับสนุนที่มากกว่าเมื่อครั้งที่รัฐบาลอังกฤษส่งกำลังเข้าไปทำสงครามในเกาะฟอล์คแลนด์ (Falklands)²³

ฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสก็เป็นอีกประเทศหนึ่ง ที่มีบทบาทในยุโรปตะวันตกในกรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ถึงแม้จะมีท่าทีลังเลในตอนแรก แต่ต่อมาก็หันมาสนับสนุนสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะไม่ได้แสดงออกอย่างเปิดเผยเป็นทางการในการสนับสนุนการให้กำลังดำเนินการกับอิรักก็ตาม เมื่อตระหนักว่าอิรักปฏิบัติต่อชาวฝรั่งเศสในอิรักและคูเวตสถานะเดียวกับชาวอเมริกัน และชาวอังกฤษ โดยรัฐบาลของประธานาธิบดีฟรังซัวส์ มิตแตร์ร็องด์ ได้ส่งเรือรบจำนวนหนึ่งไปยังอ่าวเปอร์เซีย และนับเป็นประเทศที่มีเรือและทหารประจำเรือมากเป็นอันดับ 2 ในอ่าวเปอร์เซีย แต่หมู่เรือของฝรั่งเศสก็ไม่ร่วมในการปฏิบัติการทางทหารใด ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลด้านความมั่นคงภายในที่ฝรั่งเศสพยายามจะยังคงรักษาความเป็นอิสระของตนในการดำเนินนโยบายต่างประเทศจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นนโยบายที่ฝรั่งเศสยึดปฏิบัติมาโดยตลอด นอกจากนี้ ฝรั่งเศสยังต้องระมัดระวังท่าทีต่ออาหรับ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับอาหรับมานาน

²³ "บทบาทของยุโรปต่อวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซีย," สยามจดหมายเหตุ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปอาฟริกาตอนเหนือ และยังคงวิตกเกี่ยวกับลัทธิชาตินิยมของอาหรับว่าจะมีผลต่อการลงทุนของฝรั่งเศสในต่างประเทศ และต่อชุมชนภายในฝรั่งเศสด้วย เพราะเคยเกิดการจลาจลนองเลือดอันสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งทางศาสนามาแล้วในปี 1980 และในจำนวนประชากรทั้งหมดของฝรั่งเศส เป็นชุมชนชาวอาหรับถึง 1.5 ล้านคน ปัจจุบันจำนวนมุสลิมในฝรั่งเศสมีถึง 5 ล้านคน จากประชากรทั้งหมด 56 ล้านคน ฝรั่งเศสนับเป็นประเทศที่มีพลเมืองชาวมุสลิมมากที่สุดในยุโรป²⁴

อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศสนั้นเป็นประเทศที่ส่งอาวุธไปขายในอิรักมากเป็นอันดับ 2 รองจากสหภาพโซเวียต ประมาณว่าในช่วงปี 1980-1988 ฝรั่งเศสขายเครื่องบิน รถถัง เฮลิคอปเตอร์ และยุทโธปกรณ์อื่น ๆ ให้อิรักเป็นมูลค่าถึง 17,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และซื้อน้ำมันจากอิรักร้อยละ 7 โดยส่วนใหญ่จะจ่ายค่าน้ำมันในรูปของอาวุธ ส่วนकुเวตก็ถือหุ้นอยู่ในธนาคารแห่งชาติของฝรั่งเศสถึงร้อยละ 8²⁵

สหภาพโซเวียต

เหตุผลที่สหภาพโซเวียตได้หันมาร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา โดยมีท่าทีสอดคล้องไปในแนวเดียวกัน อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา อาจวิเคราะห์ได้ว่า เนื่องจาก

1) สืบเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายเปิดสู่โลกตะวันตกของประธานาธิบดี มิคาอิล กอร์บาชอฟ โดยหันมาเน้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และลดความสำคัญของปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ลง ส่งผลให้ภาวะสงครามเย็นระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต

²⁴"บทบาทของยุโรปต่อวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซีย," สยามจดหมายเหตุ 15 (21-27 กันยายน 2533) : 1092.

²⁵"สถานการณ์ในตะวันออกกลาง," สยามจดหมายเหตุ 15 (17-23 สิงหาคม 2533) : 949.

ยุติลง บทบาทใหม่ของสหภาพโซเวียตในทางระหว่างประเทศจึงหันมาเน้นใช้เครื่องมือทางการทูต มิใช่ทางการทหารเช่นแต่ก่อน

2) ขณะที่เกิดวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย โซเวียตเองก็เพิ่งบอบช้ำจากการบุกอัฟกานิสถาน และกำลังประสบกับปัญหาภายใน ทั้งปัญหาการเมืองที่สาธารณรัฐต่าง ๆ พยายามจะแยกตัวออกจากสหภาพโซเวียต และปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการขาดแคลนอาหาร จนทำให้สหภาพโซเวียตต้องกลายมาเป็นประเทศผู้ขอความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ การร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียตก็จะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจตอบแทน อาทิ ได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจากสหรัฐอเมริกา โดยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (MFN-Most Favoured Nation) รวมทั้งจากกลุ่มประเทศ G7 ด้วย เป็นต้น นอกจากนี้การที่โซเวียตยืนหยัดต่อต้านการกระทำของอิรัก ก็ได้ทำให้เกิดการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตกับชาติอาระเบียอีกด้วย ภายหลังจากที่เคยยุติความสัมพันธ์ทางการทูตกันไปตั้งแต่ปี 1939 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของชาติอาระเบียก็ได้เดินทางไปพบกับประธานาธิบดีจอร์จบุช และสัญญาที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินเบื้องต้นในปลายปี 1990 แก่โซเวียตเป็นจำนวนเงิน 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ด้วยเหตุผลเพื่อช่วยเหลือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ²⁵

3) การร่วมมือกับสหรัฐอเมริกายังแสดงให้เห็นว่าอภิมหาอำนาจที่เคยยิ่งใหญ่ เช่นสหภาพโซเวียตไม่ได้ประสบปัญหาภายในรุนแรง จนไม่สามารถจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทระหว่างประเทศร่วมกับประชาคมโลกได้ ขณะเดียวกันยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหภาพโซเวียตยังคงเป็น "ปัจจัยที่ขาดไม่ได้" ในการมุ่งรักษาระเบียบของโลก แม้ว่าตนจะเป็นประเทศผู้ส่งอาวุธรายใหญ่ที่สุดให้แก่อิรักและยังมีสนธิสัญญามิตรภาพกับอิรักอยู่ก็ตาม และขณะเดียวกันยังเป็นการป้องกันไม่ให้สหรัฐอเมริกามีบทบาทโดดเด่นอยู่เพียงประเทศเดียว รวมทั้งมิให้ประเทศของตนถูกกีดกันออกสู่วงนอกด้วย

²⁵ ชุมพล เลิศรัฐกาล, สงครามอ่าวเปอร์เซีย, หน้า 204.

สำหรับบทบาทของสหภาพโซเวียตในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย นับเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ด้วยเหตุที่สหภาพโซเวียตเต็มใจที่จะไม่ใช้สิทธิยับยั้ง ดังที่เคยใช้มาตลอดในช่วงสงครามเย็น ดังนั้นบทบาทในครั้งนี้นับว่าใหญ่จะเป็นบทบาทในทางด้านการทูต ซึ่งได้แก่บทบาทในด้านการเป็นคนกลางเจรจา เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ประณาม และเรียกร้องให้อิรักยุติการกระทำดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้ร่วมส่งเรือรบไปประจำการในอ่าวเปอร์เซียร่วมกับกองกำลังพันธมิตรด้วย นับเป็นบทบาทที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง

จีน

สำหรับบทบาทของจีนในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ในช่วงแรกจีนได้แสดงความไม่พอใจที่สหรัฐอเมริกาส่งทหารเข้าไปในภูมิภาคตะวันออกกลาง แต่ภายหลังจากที่เจ้าชายซาอุด์ อัล ฟะฮาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของซาอุดีอาระเบียได้เดินทางไปเยือนจีน ท่าทีของจีนก็เปลี่ยนไปโดยได้ร่วมต่อต้านการกระทำของอิรัก ซึ่งก็ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาดีขึ้นด้วยหลังจากที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างตึงเครียดมาตั้งแต่ช่วงเดือนมิถุนายน 1989 เมื่อประธานาธิบดี จอร์จ บุช ได้กล่าววิจารณ์จีนที่ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามนักศึกษา และประชาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตย รวมทั้งได้งดการให้สินเชื่อ และความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่จีน

อย่างไรก็ตาม บทบาทของจีนในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียเน้นไปในเชิงการทูต การวางตัวเป็นผู้ไกล่เกลี่ย โดยที่จีนมิได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการทางทหารใด ๆ ร่วมกับสหรัฐอเมริกาและกองกำลังพันธมิตร แต่จีนก็ได้ขัดขวางสหรัฐอเมริกาในการระดมกำลังเพื่อกดดันให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวต โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนมิได้ใช้สิทธิ Veto เพียงแต่งดออกเสียง เพราะโดยความเป็นจริงแล้ว จีนยังไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องผูกมัดหรือพึ่งพารัฐอาหรับอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในค่ายเสรีทุนนิยมที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีสูงกว่าตนหลายช่วงตัว

นอกจากนี้ การต่อรองของอิรักในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียยังได้หยิบยกเงื่อนไขเรื่องปัญหาปาเลสไตน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ปัญหาใหม่แต่จะเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การดึงแนวร่วม

จากชาติอาหรับด้วยกันเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงก็คือ ปัญหานี้เป็นปัญหาร่วมของค่ายสังคมนิยมด้วย เพราะปรากฏว่า จีนมีความสัมพันธ์กับปาเลสไตน์มาตั้งแต่ปี 1965 ภายใต้ข้อตกลงร่วมมือต่อกันที่ปักกิ่ง และความสัมพันธ์นี้ก็เป็นอย่างสม่ำเสมอ อาทิ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งปาเลสไตน์ และพรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้มีการพบปะเจรจากันในปี 1987 ดังนั้นเมื่ออิรักเสนอเงื่อนไขดังกล่าวขึ้นมาไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ย่อมต้องทำให้จีนวางตัวอย่างระมัดระวัง

อนึ่ง จากท่าทีของจีนที่ไม่ชัดเจนขวางการปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ยอมพบปะกับนายเจียน ฉีเจิน รัฐมนตรีต่างประเทศของจีน เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 1990 อีกทั้งยังไม่ชัดเจนขวางการตัดสินใจของธนาคารโลกที่จะให้เงินกู้ "เพื่อประชาชนจีน" เป็นจำนวน 114.3 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมในชนบทจีน โดยผู้แทนจากสหรัฐอเมริกาทางดอกลีเสียง การประนีประนอมดังกล่าวช่วยให้บรรยากาศการเมืองระหว่างประเทศทั้ง 2 ดีขึ้นมาก

ญี่ปุ่น

ผลจากความตึงเครียดในตะวันออกกลาง ทำให้นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น นายโตชิเกิ ไคฟู ประกาศยกเลิกการเยือนซาอุดีอาระเบีย จอร์แดน อียิปต์ โอมาน และตุรกี ระหว่างวันที่ 15-27 สิงหาคม 1990 แต่ได้ส่งนายทาโร นากายามา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ไปชี้แจงให้ผู้นำประเทศเหล่านี้ทราบถึงการยกเลิกการเยือนครั้งนี้ แต่ก็ได้ยืนยันที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศตะวันออกกลางที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ทั้งนี้เพราะภูมิภาคดังกล่าวมีความสำคัญต่อญี่ปุ่นอย่างยิ่ง²⁷ โดยญี่ปุ่นต้องพึ่งพิงการนำเข้าน้ำมันจากภูมิภาคตะวันออกกลางถึงประมาณ 2 ใน 3 โดยนำเข้าจากประเทศซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และคูเวต²⁸

²⁷ "สถานการณ์ในตะวันออกกลาง," สยามจดหมายเหตุ 15 (31 สิงหาคม - 6 กันยายน 2533) : 1004-1005.

²⁸ "บันทึกข่าวเศรษฐกิจต่างประเทศ," สยามจดหมายเหตุ 15 (26 ตุลาคม - 1 พฤศจิกายน 2533) : 1223-1224.

อย่างไรก็ตาม บทบาทของญี่ปุ่นในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียถูกจำกัดอยู่แค่เพียง (1) การส่งอุปกรณ์ที่มีใช้ทางทหาร เช่น อาหาร ยา อุปกรณ์สื่อสารคมนาคม (2) ให้เงินทุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายแก่กองกำลังนานาชาติในอ่าวเปอร์เซีย ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นห้ามการส่งทหารหรืออาวุธไปยังต่างประเทศ

อิตาลี

อิตาลีได้สนับสนุนนโยบายของประธานาธิบดีจอร์จ บุช แห่งสหรัฐอเมริกาด้วยการส่งเรือฟรีเกต 4 ลำ และเรือเสียบียงอีก 1 ลำไปยังอ่าวเปอร์เซีย²⁹

องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO)

ในการประชุมฉุกเฉินของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ NATO ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 1990 ที่ประชุมสนับสนุนการส่งทหารอเมริกันเข้าไปในซาอุดีอาระเบีย และให้ปฏิบัติตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เรื่องการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่ออิรัก รวมทั้งให้อิรักปล่อยตัวชาวต่างประเทศที่ติดค้างอยู่ในอิรักและคูเวตเดินทางออกนอกประเทศ และตกลงที่จะปกป้องตุรกีจากการรุกรานของอิรัก ซึ่งรัฐสภาตุรกีได้ลงมติให้อำนาจรัฐบาลตุรกีอย่างเต็มที่ในการประกาศภาวะสงคราม เพื่อป้องกันตนเองจากการโจมตีของอิรัก (ตุรกีนั้นนับเป็นสมาชิก NATO ประเทศเดียวที่มีดินแดนอยู่ในเขตวิกฤตการณ์ในฐานะที่มีพรมแดนติดกับอิรัก)

เยอรมันนิตะวันตก

บทบาทของเยอรมันนิตะวันตก ต่อวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียเป็นที่สนใจของทุกฝ่าย ด้วยเหตุที่กำลังจะมีการรวมเยอรมันนิตะวันตกกับเยอรมันนิตะวันออกเข้าเป็นประเทศเดียวกัน³⁰ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่ต้องการให้เยอรมันนิตะวันตกมีบทบาทมากกว่า

²⁹The New York Times, October 21, 1990.

³⁰ปัจจุบันเยอรมันนิตะวันตกและตะวันออกได้รวมเป็นประเทศเดียวกันเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 1990

ในปัจจุบัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญปี 1949 กำหนดไว้ไม่ให้มีการปฏิบัติการทางทหารนอกเขตที่มีใช้ดินแดนของประเทศสมาชิก NATO ดังนั้นเยอรมันตะวันตกจึงได้แต่เพียงส่งเรือกวาดทุ่นระเบิด 5 ลำ จากทะเลเหนือไปยังบริเวณตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เพื่อแทนที่เรือรบของสหรัฐอเมริกาที่ย้ายไปยังอ่าวเปอร์เซีย แต่มิได้ส่งกำลังทหารเข้าไปยังอ่าวเปอร์เซีย นอกจากนี้ เยอรมันตะวันตกยังให้เงินช่วยเหลือแก่ประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการห้ามติดต่อค้าขายกับอิรัก ตลอดจนอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาขอยืมรถถังตรวจจับก๊าซพิษของตนไปใช้ในซาอุดีอาระเบียด้วย

แต่ทางด้านนายกรัฐมนตรีเยอรมันตะวันตก นายเฮลมุท โคห์ล นั้นต้องการให้เยอรมันนี้มีบทบาทมากกว่านี้ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ โดยมีความเห็นว่าเยอรมันนี้ที่รวมกันแล้วควรมีอำนาจทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการทหาร นายโคห์ล เชื่อว่าเยอรมันนี้เป็นหนี้สหรัฐอเมริกาอยู่สำหรับการที่สหรัฐอเมริกาสับสนุนให้มีการรวมเยอรมันนี้ จึงต้องการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียทางทหาร แต่นายฮันส์ ดีทริค เกนส์เซอร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเยอรมันตะวันตก กลับโต้แย้งว่าหากเยอรมันตะวันตกต้องการปฏิบัติการทางทหารนอกเขต NATO แล้ว ก็จะต้องให้รัฐสภามีมติแก้ไขรัฐธรรมนูญเสียใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้เยอรมันตะวันตกสามารถปฏิบัติการทางทหารนอกเขตได้¹

กลุ่มประเทศอาหรับ

พันธมิตรอาหรับที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาได้แก่ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ และซีเรีย แม้ประเทศเหล่านี้จะมีวัตถุประสงค์โดยส่วนลึกแตกต่างกัน แต่ทุกฝ่ายต่างต้องการให้อิรักถอนทหารไปจากคูเวต กำลังทหารของฝ่ายอาหรับที่เข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกา โดยพื้นฐานต้องการช่วยป้องกันมิให้อิรักรุกรานซาอุดีอาระเบียเป็นสำคัญ โดยเฉพาะซาอุดีอาระเบียนั้นเป็นกำลังสำคัญทางการเงิน ด้วยเหตุที่เป็นประเทศที่มีน้ำมันสำรองมากที่สุดในภูมิภาค

¹ "บทบาทของยุโรปต่อวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซีย," สยามจดหมายเหตุ

ตะวันออกกลาง และสามารถผลิตน้ำมันได้มากที่สุดในกลุ่มโอเปค (OPEC) จึงเป็นประเทศที่มีบทบาทสนับสนุนทางการเงินที่เด่นมากในกลุ่มพันธมิตรในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ทั้งนี้ประเทศต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการช่วยป้องกันซาอุดีอาระเบียต่างได้รับการตอบแทน หรือความช่วยเหลือทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นอียิปต์ ซีเรีย สหภาพโซเวียต (ซึ่งให้การสนับสนุนด้านการทูต) และสหรัฐอเมริกา ดังนี้ (ดังแสดงในตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การช่วยเหลือทางการเงินเบื้องต้นที่ซาอุดีอาระเบียสัญญาจะให้ปลายปี 1990

ประเทศ	จำนวนเงิน(หน่วย: ล้าน \$)	เหตุผลเพื่อ
อียิปต์	15,000	ทดแทนการสูญเสียด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากวิกฤตการณ์
ซีเรีย	1,000	ไม่แจ้งชัด
สหภาพโซเวียต	1,000	การพัฒนาเศรษฐกิจ
สหรัฐอเมริกา	4,000	ค่าใช้จ่ายทางทหาร

ที่มา : ดัดแปลงจากชุมพล เลิศรัฐกาล. สงครามอ่าวเปอร์เซีย, หน้า 204.

ส่วนประเทศที่แสดงท่าทีเข้าข้างฝ่ายอิรัก ซาอุดีอาระเบียก็ได้ตัดความช่วยเหลือทั้งหมดแก่ประเทศเหล่านั้นคือ จอร์แดน - ด้านน้ำมันและเงินทุน เยเมน - ด้านเงินทุน และการอนุญาตให้ราษฎรมาทำงานในซาอุดีอาระเบีย และกลุ่มขบวนการ PLO - ด้านการเงิน เป็นต้น

2.3 ความพยายามสร้างสันติภาพครั้งสุดท้าย

จากวันที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอนุมัติข้อมติที่ 678 อนุญาตให้ดำเนินมาตรการที่จำเป็นทั้งหมด ซึ่งรวมถึงการใช้กำลังทหารเพื่อขับไล่อิรักออกจากคูเวต และกำหนดให้วันที่ 15 มกราคม 1991 เป็นกำหนดเส้นตายที่อิรักจะต้องถอนทหารออกจากคูเวตโดยไม่มีเงื่อนไข และเมื่อใกล้ถึงวันกำหนดเส้นตายดังกล่าว ความตึงเครียดของสถานการณ์ใน

ตะวันออกกลางก็เพิ่มกระแสรุ่งขึ้น พร้อม ๆ กับความวิตกของชาวโลกว่าวิกฤตการณ์ที่อิรักรุกราน
คูเวตอาจจะขยายตัวออกไปเป็นสงครามโลกครั้งที่ 3 ได้

ในท่ามกลางความตึงเครียดที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นนี้ อิรักกลับตอบสนองต่อข้อ
เรียกร้องต่าง ๆ ของพันธมิตรอย่างก้าวร้าวยิ่งขึ้น โดยได้เร่งเสริมกำลังกองทัพของตนในคูเวต
และตามแนวพรมแดนที่ติดต่อกับซาอุดีอาระเบียมากขึ้น ประธานาธิบดีชัคดัม ฮุสเซน ประกาศว่า
กองทัพอิรักเตรียมพร้อมแล้วสำหรับการรบ มีกำลังอย่างน้อย 60 กองพล ทหาร 750,000 คน
และสามารถจะระดมเพิ่มได้ทันทีไม่ต่ำกว่า 250,000 คน พร้อมกับย้ำว่า แม้อิรักจะมีประชากร
เพียง 18 ล้านคน แต่ก็สามารถเรียกทหารเข้าประจำการได้ถึงหนึ่งล้านคน ในขณะที่สหรัฐ
อเมริกานั้นมีประชากร 800 ล้านคน แต่ก็เรียกเข้าสมรภูมิได้เพียง 14 กองพลเท่านั้น³²

ทางฝ่ายพันธมิตรซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำก็มีการเสริมกำลังทหารขึ้นใน
อ่าวเปอร์เซีย และเน้นยุทธศาสตร์ความได้เปรียบทางเทคโนโลยี อาวุธยุทโธปกรณ์ทั้งทางบก
ทางเรือ และเหนือสิ่งอื่นใดคือสมรรถนะทางอากาศ

แม้ว่าการเสริมกำลังเตรียมรบของทั้งสองฝ่ายจะบ่งบอกให้เห็นเป็นนัยว่าการใช้
กำลังอาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต่อไป แต่ความพยายามที่จะคลี่คลายวิกฤตการณ์อ่าว
เปอร์เซียด้วยวิถีทางการทูตและการเสนอเงื่อนไขการเจรจาเพื่อผ่อนคลายความขัดแย้งและ
สร้างเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้นก็ได้ดำเนินต่อไป เริ่มจาก*

สหรัฐอเมริกา

ภายหลังจากที่มติ 678 ของคณะมนตรีความมั่นคงออกมาเพียงหนึ่งวัน คือใน
วันที่ 30 พฤศจิกายน 1990 ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ก็เสนอให้มีการเจรจาโดยจะส่ง

³² หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจฉบับพิเศษ, สรุปภาวะเศรษฐกิจกลางปี 2534 บันทึก
สงครามตำนานนายทุยเลขทราย (กรุงเทพฯ : ฐานเศรษฐกิจ, 2534), หน้า 20.

* รายละเอียดในข้อเสนอสันติภาพของประเทศต่าง ๆ ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3

นายเจมส์ เบเกอร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปเจรจากับประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซนที่กรุงแบกแดด และให้ทางอิรักส่งรัฐมนตรีต่างประเทศของตนไปพบกับประธานาธิบดีจอร์จ บุช ที่กรุงวอชิงตัน แต่ความพยายามครั้งนี้ก็ล้มเหลว เพราะประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน ปฏิเสธ การต้อนรับรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ จนกว่าจะถึงวันที่ 12 มกราคม 1991 ซึ่งเป็นเวลาก่อนหน้า "กำหนดเส้นตาย" เพียงแค่ 3 วัน ด้วยเหตุผลว่า "ไม่มีเวลาว่าง"^{๓๓}

ในวันที่ 3 มกราคม 1991 ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ได้ยื่นโอกาสเพื่อสันติภาพให้แก่ประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน อีกครั้งหนึ่งโดยเสนอให้นายเจมส์ เบเกอร์ รัฐมนตรีต่างประเทศไปกรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นประเทศเป็นกลางเพื่อเจรจาสันติภาพ และให้อิรักส่งนายทาริก อาชีส รัฐมนตรีต่างประเทศไปพบเจรจากายในวันที่ 7-9 มกราคม 1991 พร้อมกับย้ำว่า นี่เป็นโอกาสสุดท้ายที่สหรัฐอเมริกาจะโอนอ่อนให้

ในวันที่ 9 มกราคม 1991 นายเจมส์ เบเกอร์ รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ได้เดินทางไปเจรจากับนายทาริก อาชีส รัฐมนตรีต่างประเทศอิรัก ในนครเจนีวา การเจรจาใช้เวลาถึง 7 ชั่วโมงเศษ แต่ก็มิได้มีความคืบหน้าใด ๆ สหรัฐอเมริกายืนยันอยู่เพียงเรื่องเดียว ให้อิรักถอนทหารจากคูเวต ในขณะที่อิรักยืนยันว่าจะต้องนำเอาปัญหาปาเลสไตน์เข้ามาพิจารณาด้วย เพื่อที่จะให้อิสราเอลเป็นตัวปัญหาว่าร่วมที่จะทำให้อาหรับรวมตัวกันได้

เลขาธิการสหประชาชาติ

จากความล้มเหลวของการเจรจาในนครเจนีวา ทำให้นายฮาเวียร์ เปเรซ เดอ เควยาร์ เลขาธิการสหประชาชาติ ให้ความพยายามครั้งสุดท้ายก่อนกำหนดเส้นตายจะมาถึง โดยเดินทางไปยังกรุงแบกแดด เมื่อวันที่ 13 มกราคม 1991 เพื่อเจรจาโดยตรงกับผู้นำอิรัก การเจรจาใช้เวลาถึง 2 ชั่วโมงเศษ แต่ก็มิได้ให้ผลดีแต่อย่างใด เลขาธิการสหประชาชาติได้กลับไปรายงานผลให้คณะมนตรีความมั่นคงทราบในวันที่ 14 มกราคม 1991 และแถลงว่าจะสิ้นหนทางที่จะแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีแล้ว และขณะเดียวกันก็ได้แจ้งว่า สหประชาชาติจะไม่

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน.

ขยายเวลาของกำหนดเส้นตายที่ขีดไว้ในวันที่ 15 มกราคม 1991 ตามเวลา 24.00 ของ นครนิวยอร์กอีกต่อไป

ฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่พยายามจะไกล่เกลี่ยเป็นครั้งสุดท้าย โดยเสนอให้อิรักถอนทหารออกไปก่อน แล้วจะให้กำลังของสหประชาชาติเข้าไปดูแลคูเวต ต่อจากนั้นจึงจะจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาตะวันออกกลาง โดยเบ็ดเสร็จ ข้อเสนอนี้อิรักไม่ยอมรับ ขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาและอังกฤษก็ไม่เห็นด้วย

อังกฤษ

รัฐสภาอังกฤษออกเสียงท่วมท้นมอบอำนาจให้นายกรัฐมนตรีคนใหม่ นายจอห์น เมเจอร์ ใช้กำลังทหารอังกฤษได้เต็มที่หากจำเป็นจะต้องสนับสนุนสหรัฐอเมริกา

ในที่สุดเวลาเที่ยงคืนของวันที่ 15 มกราคม 1991 ก็ผ่านไปโดยยังไม่มีอะไรเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้สงครามจะยังไม่เกิด แต่ก็เกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ในเมื่อกำหนดเส้นตายได้ผ่านไปแล้ว สิทธิตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่ 678 ที่อนุญาตให้ฝ่ายพันธมิตรใช้กำลังบังคับอิรักได้ก็ยังมีอยู่ แต่ประธานาธิบดีจอร์จ บุช แห่งสหรัฐอเมริกาที่ยังคงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่า ควรจะใช้กำลังหรือไม่เพียงใด จะเปิดโอกาสให้อิรักหาทางออกที่จะไม่ทำให้ผู้นำอิรักต้องเสียหน้าได้อย่างไร และไม่แน่ว่าการปล่อยยให้เวลาของกำหนดเส้นตายผ่านไปโดยยังไม่ลงมือทันที อาจทำให้ผู้นำอิรักคิดว่าตนได้รับชัยชนะไปแล้วส่วนหนึ่ง หนทางที่ประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน จะอ่อนข้อลงบ้างอาจยังมี

เมื่อเวลาของกำหนดเส้นตายผ่านไปแล้ว ถึงวันที่ 16 มกราคม 1991 เสียงสนับสนุนการใช้กำลังกับอิรักกลับเพิ่มขึ้นอีก โดยรัฐสภาของประเทศฝรั่งเศสได้ออกเสียงสนับสนุนให้รัฐบาลของตนตัดสินใจใช้กำลังเพื่อร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาบีบบังคับให้อิรักถอนตัวจากคูเวต ประธานาธิบดีฟรังซัวส์ มิตแตร์รอนด์ ได้ปราศรัยกับประชาชนชาวฝรั่งเศสโดยขอให้ทุกคนร่วมมือในกรณีที่ต้องใช้กำลัง และยังกล่าวว่าได้มีการดำเนินการด้วยสันติวิธีเพื่อสันติภาพแล้วทุกวิถี แต่ก็ไม่เป็นผล การสนับสนุนให้เป็นไปตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

จึงเป็นสิ่งจำเป็น ประกอบกับรัฐสภาอเมริกันก็ยืนยันให้ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ใช้กำลังได้เช่นเดียวกับเสียงสนับสนุนของสภาผู้แทนราษฎรของอังกฤษที่ให้นายกรัฐมนตรีนายจอห์น เมเจอร์ ใช้กำลังทหารอังกฤษสนับสนุนการปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาและกองทัพพันธมิตรได้ ดังนั้นการปฏิบัติการทางทหารจึงได้เริ่มต้น

2.4 การปฏิบัติการทางทหาร

จากความต้องการไม่ยอมปฏิบัติตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของประธานาธิบดีชัคคัม ฮุสเซน และจากการประเมินสถานการณ์ที่ผิดพลาด จึงนำมาซึ่งสงครามที่สหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรต่างเห็นพ้องต้องกันว่าไม่มีหนทางอื่น นอกจากใช้กำลังบังคับการตัดสินใจของสหรัฐอเมริกาก็มาถึงจุดสำคัญ ที่ให้ฝ่ายทหารปฏิบัติตามแผน และขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกรณีที่ยังไม่ยอมปฏิบัติตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่ 678 ซึ่งแผนดังกล่าวกำหนดโดยคณะเสนาธิการร่วม นำโดย พลเอกคอลิน เพาวล์ (Gen. Colin Powell) ประธานคณะเสนาธิการร่วม และพลเอก นอร์มัน เฮช ชวาร์ซคอฟ (Gen. Norman H. Schwarzkopf) ผู้บัญชาการสนามในซาอุดีอาระเบีย ได้รับความเห็นชอบโดยนายตีก เชินีย์ (Dick Cheney) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และอนุมัติแผนโดยประธานาธิบดีจอร์จ บุช แห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้นำของประเทศฝ่ายพันธมิตรได้มอบความไว้วางใจให้ เป็นผู้นำตัดสินใจในการลงมือปฏิบัติการ³⁴

ดังนั้น เมื่อเวลา 02.30 น. ตามเวลาในกรุงแบกแดดของวันที่ 17 มกราคม 1991 (หรือประมาณ 06.30 น. ตามเวลาในประเทศไทย) กำลังทางอากาศของฝ่ายสหรัฐอเมริกา อังกฤษ อิตาลี และกำลังพันธมิตรอื่น ๆ ก็ปฏิบัติงานตามแผนที่เรียกว่า Operation Desert Storm หรือปฏิบัติการพายุทะเลทราย เครื่องบินรบของฝ่ายพันธมิตรได้เข้าโจมตีกรุงแบกแดดและเป้าหมายทางทหารอื่น ๆ โดยเฉพาะแหล่งผลิตอาวุธนิวเคลียร์ โรงงานผลิตอาวุธเคมี และฐานยิงขีปนาวุธทั่วประเทศอิรัก

³⁴"สันติภาพบนพื้นทราย," พบโลก 4 (มีนาคม 2534) : 18.

2.4.1 วัตถุประสงค์ของสหรัฐอเมริกา^{๓๕}

สหรัฐอเมริกา โดยประธานาธิบดีจอร์จ บุช ก็ได้ออกแถลงการณ์ทางสถานีโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 17 มกราคม 1991 เวลา 9.00 น. ตามเวลาในเมืองไทย ถึงวัตถุประสงค์ของสหรัฐอเมริกาในการปฏิบัติการพายุทะเลทรายต่อประชาชนชาวอเมริกัน โดยได้กล่าวว่า

...ปฏิบัติการทางทหารที่ดำเนินการตามมติสหประชาชาติ และด้วยความเห็นชอบของสภาองเกรสของสหรัฐอเมริกานี้มีขึ้นภายหลังจากที่สหประชาชาติ สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศได้ดำเนินการทางการทูตมาโดยตลอดระยะเวลา 5 เดือน กลุ่มผู้นำอาหรับได้แสวงหาสิ่งที่เรียกว่า วิธีแก้ปัญหาของชาติอาหรับแล้วก็ต้องสรุปว่า ประธานาธิบดีรีดด์ม ฮุสเซน ไม่มีความประสงค์ที่จะถอนตัวออกจากคูเวต

...จุดมุ่งหมายของสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ชัดเจน คือ กองกำลังของประธานาธิบดีรีดด์ม ฮุสเซน จะต้องถอนตัวออกไปจากคูเวต รัฐบาลที่ถูกตั้งตามกฎหมายของคูเวตจะต้องได้กลับมาปกครองประเทศดั้งเดิม และคูเวตจะต้องเป็นประเทศที่มีเอกราชอีกครั้ง อิรักจะต้องปฏิบัติตามมติสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในที่สุด และเมื่อสันติภาพกลับคืนมาดังเดิม เราก็หวังว่าอิรักจะเป็นประเทศหนึ่งในกลุ่มชาติที่ไร้สันติภาพ และให้ความร่วมมือในอันที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพของภูมิภาคอ่าวเปอร์เซียให้มั่นคงยิ่งขึ้น

...สหรัฐอเมริกา รวมทั้งสหประชาชาติได้ดำเนินการทุกวิถีทางที่มีอยู่ เพื่อหาทางยุติปัญหาวิกฤตการณ์นี้โดยสันติวิธี อย่างไรก็ตามเห็นได้ชัดว่า ประธานาธิบดีรีดด์มยังรู้สึกว่าการเนกเจย ช่มชู่ และขัดแย้งต่อสหประชาชาตินั้นจะทำให้กองกำลังที่ตั้งประจำหน้ากับเขาอยู่อ่อนกำลังลงได้ ในระหว่างที่โลกกำลังรอคอยอยู่นั้น ประธานาธิบดีรีดด์ม ฮุสเซน ได้บอกปิดข้อเสนอสันติภาพทุกอย่างด้วยความดูแลอย่างออกนอกหน้า

^{๓๕}US Department of State Dispatch, January 22, 1991.

...บัดนี้ประเทศต่าง ๆ 28 ประเทศ จาก 5 ทวีป ได้แก่ ทวีปยุโรป อเมริกา
เอเชีย แอฟริกา และกลุ่มสันนิบาตอาหรับ ที่วางกำลังเคียงบ่าเคียงไหล่อยู่ใน
อ่าวเปอร์เซียได้ตั้งประจัญหน้ากับกองกำลังของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ประเทศ
เหล่านี้ต่างหวังให้มีการหลีกเลี่ยงการใช้กำลัง แต่เป็นที่น่าเสียใจ ที่ตอนนี้เราเชื่อว่า
กำลังเท่านั้นที่จะผลักดันให้เขาออกไปได้...

นอกจากนี้ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ยังได้กล่าวซ้ำอีกว่า จะดำเนินมาตรการที่
จำเป็นทุกอย่าง เพื่อให้ได้รับชัยชนะโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และจะต้องคุ้มครองชาวอเมริกัน
และทหารพันธมิตรอย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ และที่สำคัญสงครามครั้งนี้จะไม่เป็นเหมือนสงคราม
เวียดนาม นั่นคือ การสู้รบครั้งนี้จะไม่ยาวนาน และจะพยายามให้มีความเสียหายน้อยที่สุด

จากคำแถลงของประธานาธิบดีจอร์จ บุช สรุปได้ว่า ได้มีความพยายามใช้สันติ
วิธีแล้วทุกทาง แต่ไม่เป็นผล ความจำเป็นต้องใช้กำลังจึงเกิดขึ้น และปฏิบัติการพายุทะเลทราย
จึงต้องกระทำเพื่อลดความสูญเสียของฝ่ายพันธมิตรในการสู้รบ อีกทั้งเชื่อว่าการทำลายเป้าหมาย
ทางทหารในอิรักอย่างกว้างขวางนี้จะเป็นการทำลายขวัญทหารอิรักในสนามรบ ซึ่งจะเป็นผลดี
ในการปลดปล่อยคูเวตต่อไป

2.4.2 คุณภาพทางทหารในอ่าวเปอร์เซีย

การเริ่มต้นของการปฏิบัติการพายุทะเลทราย นับเป็นการเปิดฉากใหม่
ให้กับประวัติศาสตร์การสงคราม เพราะความขัดแย้งครั้งนี้ทำให้การใช้อาวุธไฮ-เทคเป็นเรื่อง
แพร่หลายขึ้น อาวุธล้ำสมัยที่จะกล่าวถึงต่อไปสามารถทำลายเป้าหมายทางทหารจากอากาศโดย
ยังความเสียหายให้กับพลเรือนน้อยที่สุด แต่เมื่อกองกำลังพันธมิตรต้องต่อสู้กับทหารอิรักจำนวน
545,000 คน ที่ฝังตัวอยู่ในทะเลทรายของคูเวต โดยมีสนามกับระเบิด ทุ่นระเบิดบก ตลอดจนจ
รถถังและปืนใหญ่ที่ทำในสหภาพโซเวียตเป็นปราการป้องกัน ฝ่ายพันธมิตรจึงต้องเตรียมพร้อมทั้ง
สงครามภาคพื้นดิน ซึ่งเป็นสงครามที่เป็นแบบแผนและเข้าถึงตัวคู่ต่อสู้มากกว่า นอกจากนั้นยัง
เป็นสงครามในแบบที่ทหารอิรักคุ้นเคยดีตลอดระยะเวลา 8 ปีที่อิรักทำสงครามกับอิหร่าน (ช่วง
ปี 1980-1988)

ดังนั้น จะขอพิจารณาเปรียบเทียบศักยภาพกำลังรบระหว่างกองกำลังพันธมิตรที่นำโดยสหรัฐอเมริกา กับกองกำลังของอิรักซึ่งได้ชื่อว่ามีกองทัพที่ใหญ่ที่สุดในโลก ดังนี้ คือ

(1) กองกำลังพันธมิตร^{๓๖}

- กำลังทหาร กองทัพพันธมิตรมีกำลังทหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนการรบอยู่ 680,000 คน ประกอบด้วยทหารอเมริกัน 415,000 คน และทหารชาติพันธมิตรอื่น ๆ อีก 245,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารชาติอาระเบีย อังกฤษ ฝรั่งเศส และซีเรีย เฉพาะทหารสหรัฐอเมริกานั้นมาจากกองทัพบก 245,000 คน นาวิกโยธิน 75,000 คน กองทัพเรือ 50,000 คน ส่วนที่เหลืออีก 45,000 คน เป็นทหารอากาศ นอกจากนี้ทหารจำนวน 157,716 คน จากทั้งหมดเป็นทหารกองหนุนที่เพิ่งเรียกระดมพลมาก่อนสงครามครั้งนี้

- อาวุธยุทโธปกรณ์ กองกำลังพันธมิตรเป็นฝ่ายได้เปรียบ เฉพาะสหรัฐอเมริกาเองนั้นมีซีปนาวุธแบบครุยส์ 500 ลูก เฮลิคอปเตอร์ 1,700 ลำ เครื่องบิน 1,800 ลำ ซึ่งประกอบด้วยเครื่องบินขับไล่-ทิ้งระเบิดสเตลธ์ F-117A บัอมบินทิ้งระเบิด B-52 เครื่องบินทิ้งระเบิด F-111 เครื่องบินขับไล่ F-16 FALCON และ F-15 EAGLE และยังมีเครื่องบินบนเรือบรรทุกเครื่องบิน เช่น F-18 ฮอว์เน็ต A-6 อินทรูเดอร์ และ F-14 ทอมแคต

- กำลังภาคพื้นดิน สหรัฐอเมริกามีรถถังเอบรามส์ M-1A1 ซึ่งเป็นเสมือนฐานทัพเคลื่อนที่หนัก 63 ตัน มีระบบป้องกันอาวุธชีว-เคมี ทั้งยังสามารถยิงลูกระเบิดเจาะเกราะขนาด 120 มิลลิเมตร ระยะทำการ 2.5 ไมล์ได้ ในขณะที่กำลังขับเคลื่อนไปบนพื้นทราย

^{๓๖}The New York Times, October 21, 1990; อ้าง Associated Press และ Center for Defence Information;

นิตยสารพบโลกฉบับพิเศษ, สงคราม 210 วัน (กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2534), หน้า 98-100.

ด้วยความเร็ว 20 ไมล์ต่อชั่วโมง จำนวน 1,200 คัน และเป็นที่ยืนยันว่า M-1A1 เป็นรถถังที่ทันสมัยที่สุดในโลก และยังมีรถถัง M-1 อีกจำนวน 700 คัน

- กองทัพเรือ สหรัฐอเมริกามีเรือรบจำนวน 37 ลำ ลอยลำอยู่ในน่านน้ำอ่าวเปอร์เซีย รวมทั้งเรือรบวิสคอนซิน และมิสซูรี กับเรือบรรทุกเครื่องบินมิดเวย์และแรนเจอร์ นอกจากนี้กองทัพเรือสหรัฐอเมริกายังวางกำลังเรือรบ 32 ลำไว้ในทะเลอาหรับตอนเหนือและอ่าวโอมาน ทั้งยังมีเรือรบอีก 26 ลำแล่นตรวจการณ์อยู่ในทะเลแดง ในจำนวนนี้มีเรือบรรทุกเครื่องบินอเมริกา รุสเวลต์ ซาราโตกา และเคนเนดี ซึ่งคาดว่าจะมีอาวุธนิวเคลียร์ติดตั้งอยู่ด้วย ทั้งหมดนี้ทำให้กองทัพเรือของสหรัฐอเมริกกลายเป็นกองเรือรบที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมารวมกันเพื่อการสงคราม

- อื่น ๆ สหรัฐอเมริกายังใช้ฝูงดาวเทียมจารกรรมเพื่อสำรวจสมรภูมิอ่าวเปอร์เซีย และติดตามความเคลื่อนไหวของศัตรูอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนกำลังทหารหรือการย้ายที่ตั้งตั้งอาวุธยุทธโธปกรณ์ นอกจากนี้ยังช่วยประเมินความเสียหายของฝ่ายศัตรูจากการทิ้งระเบิดโดยฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อให้พวกเสนาธิการประเมินผลการทิ้งระเบิดและรู้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ควรรีให้ความสนใจเป็นพิเศษ

นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังมีดาวเทียมเตือนภัย 2 ดวงซึ่งติดตั้งกล้องอินฟราเรดเอาไว้ และถูกปรับให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อรายงานการยิงขีปนาวุธสกัด และเพื่อเตือนภัยแก่ฝ่ายทหารและพลเรือนล่วงหน้าประมาณ 90 วินาทีก่อนขีปนาวุธสกัดเข้าโจมตีเป้า รวมทั้งยังมีดาวเทียมลาดตระเวนด้วยภาพถ่ายอย่างน้อย 2 ถึง 3 ดวง ซึ่งสามารถจับภาพวัตถุขนาดเล็กขนาด 3 นิ้วได้ ดาวเทียมเหล่านี้จะรายงานความเสียหายจากการทิ้งระเบิดให้กับคณะเสนาธิการ

แม้ว่าทัศนวิสัยที่มีดิสลับในช่วงวันแรก ๆ ของสงครามจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของดาวเทียมอยู่บ้าง แต่เรดาร์ของดาวเทียม Lacrosse ก็ยังสามารถทำจารกรรมในเขตอิรักและคูเวตได้ ทั้งยังสามารถส่งสัญญาณเรดาร์ลงมายังพื้นโลก เพื่อหาตำแหน่งฐานยิงเคลื่อนที่ของขีปนาวุธสกัด ซึ่งอาจถูกพรางตาไว้หรือซุกซ่อนไว้ใต้พื้นทราย ส่วนดาวเทียมด้าน

ข่าวสารอื่น ๆ ก็ยังคงยึดกึ่งการสื่อสารทางทหารของฝ่ายอิรักอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตรสูงขึ้นไป 22,300 ไมล์

สำหรับพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา ได้แก่

ซาอุดีอาระเบีย

นับว่าเป็นผู้ร่วมงานที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา เพราะให้ความช่วยเหลือด้านขนส่งเป็นอย่างดี ทั้งยังเตรียมสถานที่สำหรับค่ายทหารพันธมิตร ซึ่งรวมทหารซาอุดีอาระเบีย ทั้งทหารบกและทหารอากาศ 67,500 คนเอาไว้ด้วย

- อาวุธยุทโธปกรณ์ สมรรถนะด้านอาวุธของซาอุดีอาระเบียประกอบด้วยรถถัง 550 คัน เป็นรถถัง M-60A1 ของสหรัฐฯ 50 คัน รถถัง AMX-30 ของฝรั่งเศส 300 คัน และยังมียานเกราะลำเลียงพล M-113 จำนวน 1,100 คัน อาวุธต่อต้านรถถังปืนใหญ่เคลื่อนที่ ซิปนาวุธจากพื้นสู่อากาศ STINGER และ REDEYE

- กองทัพอากาศ มีกำลังพล 18,000 คน ประกอบด้วยเครื่องบินรบ 189 ลำ ในจำนวนนี้รวมทั้งเครื่องบิน F-15 3 ลำ และเครื่องบินทอร์นาโด ซึ่งมีซิปนาวุธจากอากาศสู่อากาศ และอากาศสู่อากาศติดตั้งอยู่พร้อม

อังกฤษ

ซึ่งเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดที่สุดของสหรัฐอเมริกา จากข้อมูลของกระทรวงกลาโหม อังกฤษรายงานว่า กองทัพอังกฤษมีกำลังรบ 27,000 คน กับกำลังพลสนับสนุนอีก 6,000 คน

- อาวุธยุทโธปกรณ์ อังกฤษมีรถถังจำนวน 428 คัน ในจำนวนนี้เป็นรถถัง แชลเลนเจอร์ 170 คัน ของหน่วย "หูกะเลทราย" หรือกองพลน้อยยานเกราะที่ 7 ส่วนทหารปืนใหญ่และทหารราบของอังกฤษติดปืนใหญ่ M-109 จำนวน 16 กระบอก ปืนใหญ่เฮอวิทเซอร์ M-110 จำนวน 12 กระบอก รวมทั้งซิปนาวุธจากพื้นสู่อากาศและจากพื้นสู่อากาศอีกจำนวนมาก

- กองทัพอากาศ แสนยานุภาพทางอากาศของอังกฤษในอ่าวเปอร์เซียนั้น ประกอบด้วยเครื่องบินทอร์นาโด GR-1 3.5ฝูง เครื่องบินทอร์นาโด F-3 1.5ฝูง เครื่องบิน

ขับไล่จากรั้ว 1ฝูง รวมทั้งเฮลิคอปเตอร์กาซาล์อ์อีก 18 ลำ แม้ว่าหน่วยงานทางการของ
อังกฤษปฏิเสธที่จะบอกว่ามีเครื่องบินกี่ลำใน 1ฝูง แต่ศูนย์ข้อมูลการทหารของสหรัฐอเมริกาได้
ให้ข้อมูลว่า มีเครื่องบินของอังกฤษอยู่ในอ่าวเปอร์เซียทั้งหมด 56 ลำเมื่อเริ่มสงคราม

อียิปต์

ประธานาธิบดีฮอสนี มุบารัค ส่งทหารจำนวน 35,000 คน ไปยังซาอุดีอาระเบีย
พร้อมกันรถถังอีกประมาณ 400 คัน และเครื่องบินรบ 20 ลำ

ซีเรีย

ซึ่งเคยขัดแย้งกับฝ่ายตะวันตกเนื่องจากให้การสนับสนุนการก่อการร้ายก็ได้ส่ง
ทหารเข้าร่วม 20,000 คน

ฝรั่งเศส

ส่งฝูงบินรบมีราจ 2000 จากั้ว F-3 และมีราจ F-1CR กว่า 36 ลำ เข้า
ประจำการในสงครามอ่าวเปอร์เซีย ทั้งยังมีเฮลิคอปเตอร์พูมาอีก 24 ลำ รถถัง AMX-30
จำนวน 40 คัน เรือรบอีกจำนวน 12-14 ลำ ซึ่งมีซีปนาวุธนำวิถีติดตั้งอยู่ลำละ 1 ลูก กับ
ซีปนาวุธนำวิถีสำหรับทำลายซีปนาวุธฝ่ายศัตรูอีกลำละ 2 ลูก นับเป็นการระดมกำลังทางเรือที่
มากที่สุดของฝรั่งเศสหลังจากสงครามแอลจีเรีย เป็นต้นมา

ตุรกี

มีกำลังพล 95,000 ประจำการอยู่ตามแนวพรมแดนตุรกี-อิรัก

อาร์เจนตินา

มีกำลังพล 100 คน

คูเวต

มีกำลังพล 7,000 คน

ปากีสถาน

มีกำลังพล 5,000 คน

โมร็อกโก

มีกำลังพล 2,000 คน

บังคลาเทศ

มีกำลังพล 2,000 คน

เชคโกสโลวาเกีย

มีกำลังพล 200 คน ประจำอยู่ในหน่วยป้องกันสงครามเคมี

อิตาลี

สนับสนุนเรือรบ 4 ลำ

แคนาดา

สนับสนุนเรือรบ 3 ลำ พร้อมด้วยเครื่องบิน 8 เครื่อง

ออสเตรเลีย

สนับสนุนเรือรบ 3 ลำ พร้อมด้วยเครื่องบิน 18 เครื่อง

เบลเยียม

สนับสนุนเรือรบ 3 ลำ

เนเธอร์แลนด์

สนับสนุนเรือรบ 3 ลำ พร้อมด้วยเครื่องบิน 18 เครื่อง

สเปน

สนับสนุนเรือรบ 3 ลำ

สหภาพโซเวียต

สนับสนุนเรือรบ 2 ลำ

เดนมาร์ก

สนับสนุนเรือรบ 1 ลำ

กรีซ

สนับสนุนเรือรบ 1 ลำ

สรุป

มีจำนวนประเทศทั้งหมด 28 ประเทศ ที่ได้ส่งกำลังเข้าร่วมในกองกำลังพันธมิตร รวมทั้งกลุ่มประเทศสภาคามร่วมมือของประเทศในอ่าวเปอร์เซีย (GCC- Gulf Cooperation Council) ซึ่งประกอบด้วย ซาอุดีอาระเบีย บาห์เรน โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ และคูเวต

นอกจากนี้ยังมีความช่วยเหลือทางการเงิน จากประเทศที่ร่ำรวย (ดังแสดงในตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความช่วยเหลือทางการเงินจากประเทศที่ร่ำรวย

ประเทศ	จำนวนเงิน (หน่วย: ล้าน \$)	วัตถุประสงค์
ซาอุดีอาระเบีย	12,000	\$6,000 ล้าน เพื่อการทหารของสหรัฐอเมริกา \$6,000 ล้าน เพื่อประเทศตะวันออกกลาง ที่ประสบปัญหา
คูเวต* สหรัฐอเมริกาหรับอิมิเรตส์* ญี่ปุ่น	4,000	\$2,000 ล้าน เพื่อการทหารของ สหรัฐอเมริกา \$2,000 ล้าน เพื่อประเทศตะวันออกกลาง ที่ประสบปัญหา
ประชาคมยุโรป	2,000	เพื่อประเทศตะวันออกกลางที่ประสบปัญหา
เยอรมันนี	2,000	เพื่อประเทศต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาจาก วิกฤตการณ์ในครั้งนี้

หมายเหตุ : * ให้การช่วยเหลืออื่น ๆ อีกมาก ซึ่งไม่ทราบจำนวนแน่ชัด

ที่มา : Time, September 24, 1990.

(2) กองกำลังอิรัก³⁷

- กองทัพเรือ ถึงแม้ว่ากำลังทางเรือของอิรักจะเป็นรองกองกำลังพันธมิตรแต่อิรักก็ยังมีขีปนาวุธ FROG-7 ทำในสหภาพโซเวียต ขีปนาวุธซิลค์เวอร์มของจีน และขีปนาวุธเอ็กโซเชตต์ของฝรั่งเศส ซึ่งได้เคยแสดงอาณาเขตมาแล้วในปี 1987 เมื่ออิรักยิงจรวดนี้เข้าไปใส่เรือเร็วของสหรัฐอเมริกาชื่อ "สตาร์ก" ในอ่าวเปอร์เซียโดยอุบัติเหตุ ทำให้เรือลำนั้นเสียหายอย่างหนัก และลูกเรือยังเสียชีวิตถึง 37 คน

- กำลังพล อิรักมีทหารประจำการและทหารกองหนุนประมาณ 545,000 คน ฝังตัวอยู่ในสนามเพลาะตามแนวชายแดนคูเวต โดยมีอาวุธที่สำคัญคือ กับดัก รถถัง ฐานยิงจรวด สนามกับระเบิด และอาวุธลับ รวมทั้งยังมีหน่วยพิทักษ์สาธารณรัฐ (Republican Guard) ประกอบไปด้วยทหาร 6 กองพล ที่จงรักภักดีต่อประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน มากที่สุด ตั้งมั่นอยู่ที่เมืองบัสรา ห่างจากชายแดนอิรัก-คูเวตไปทางเหนือ

- อาวุธยุทธโศปกรณ์ พลเอกคอลิน เพาว์ล ประธานคณะเสนาธิการร่วมของสหรัฐอเมริกากล่าวว่า "อิรักมีรถถัง รถลำเลียงพล ปืนต่อสู้อากาศยาน มีการสื่อสารอย่างเพียงพอระหว่างหน่วยต่าง ๆ ของกองทัพ ทั้งยังมีเสบียงอาหาร กระจกสน และชิ้นส่วนของอาวุธ และกองทัพอยู่ในสมรรถภาพ มีระบบส่งกำลังบำรุงจากภายในประเทศที่จะสนับสนุนกองทัพนั้น"

- กองทัพบกและกองทัพอากาศ ของอิรักนั้นมีความเข้มแข็ง และเป็นกองทัพ ซึ่งไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ที่กล่าวได้ว่าเข้มแข็งที่สุดในโลก และเมื่อจำแนกเสนาขานภาพด้านอาวุธและกำลังพลของอิรัก จะประกอบไปด้วย

- กำลังทหาร 955,000 คน เป็นทหารกองหนุนประมาณ 480,000 คน
- รถถังหนัก 5,500 คัน ซึ่งเป็นรถถัง T-72 ทำในโซเวียต 1,000 คัน

³⁷ Ibid.

- รถถังเบา 100 คัน
- ยานเกราะลำเลียงพล 6,000 คัน
- ปืนใหญ่ประมาณ 3,000 กระบอก
- ฐานยิงขีปนาวุธสกัด-บี ทั้งแบบเคลื่อนที่และแบบถาวร อย่างน้อย 36 ฐาน หรืออาจมากกว่านั้น (ไม่ทราบจำนวนของขีปนาวุธ)
- ฐานยิงขีปนาวุธ FROG-7 จำนวน 50 ฐาน
- ขีปนาวุธจากพื้นสู่อากาศ (จรวดแซม) แบบ SA-2 จำนวน 160 ลูก แบบ SA-3 จำนวน 140 ลูก และแบบอื่น ๆ อีกประมาณ 300 ลูก
- ปืนต่อสู้อากาศยาน 4,000 กระบอก
- กองทัพเรือที่มีกำลังพล 5,000 คน เรือเร็ว 5 ลำ เรือลาดตระเวน 6 ลำ เรือบรรทุกขีปนาวุธ 8 ลำ หน่วยสงครามทุ่นระเบิด 8 หน่วย รถสะเทินน้ำสะเทินบก 6 คัน และเรือยกพลขึ้นบกประจำตำแหน่ง ประธานาธิบดีอีก 2 ลำ
- เครื่องบินรบ 809 ลำ
- กองกำลังกึ่งทหารหรือ "กองทัพประชาชน" ไม่ทราบจำนวนแน่นอน

(3) ยุทธการศึกอ่าวเปอร์เซีย

การปฏิบัติการทางทหารที่เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 1991 นั้น เป็นแค่เพียงปฏิบัติการโจมตีทางอากาศของฝ่ายพันธมิตรที่นำโดยสหรัฐอเมริกา แต่ก็ได้ส่งผลให้อิรักต้องขอเจรจายุติสงคราม โดยนายทาริก อาซิส รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของอิรักได้เดินทางไปยังกรุงมอสโคว์ เพื่อขอให้ประธานาธิบดีมิกฮาอิล กอร์บาชอฟ แห่งสหภาพโซเวียตช่วยเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ย โดยอิรักรับเงื่อนไขบางข้อ ซึ่งที่ปรึกษาของประธานาธิบดีกอร์บาชอฟคือ นายพริมาคอฟ (Yevgeni Primakov) ได้เสนอไว้^{๓๓} โดยเฉพาะการให้รับมิตินี้ 660

^{๓๓}โปรดดูรายละเอียด "แผนสันติภาพ 8 ข้อของสหภาพโซเวียต-อิรัก" เพิ่มเติมได้ในบทที่ 3

ของคณะกรรมการความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ที่จะให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวตโดยปราศจากเงื่อนไข อิรักได้แจ้งว่าจะใช้เวลาถอนทหาร 2 วัน ภายหลังจากการหยุดยิง และอีก 3 สัปดาห์ในการถอนทหารออกจากคูเวตทั้งหมด โดยขอให้ถอนการบีบบังคับอิรักด้วยมติต่าง ๆ ของสหประชาชาติก่อน จากนั้นจึงจะมีการปลดปล่อยเชลยศึก และให้ประเทศที่คณะกรรมการความมั่นคงกำหนด ซึ่งมีได้มีกำลังทหารในการสงครามเข้าไปควบคุมการหยุดยิง

แต่ประธานาธิบดีจอร์จ บุช แห่งสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศพันธมิตรต่างไม่เห็นด้วยพร้อมกับเชื่อมั่นว่า การยอมรับที่จะถอนทหารออกจากคูเวตของประธานาธิบดีชัคคัมตามข้อเสนอของสหภาพโซเวียตนั้น น่าจะเป็นกลลวงเพื่อให้ฝ่ายพันธมิตรระงับยับยั้งการรุกรทางภาคพื้นดิน³⁹ อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีชัคคัม อุสเซน ได้ให้สภาปฏิวัติแห่งอิรักประกาศต่อทหารชาวอิรักว่า อิรักได้ชัยชนะเหนือกองกำลังพันธมิตร และขณะนี้ทหารอิรักกำลังจะหมดภารกิจ และพร้อมที่จะถอนกำลังกลับประเทศ แกลงการณของสภาปฏิวัติยังได้ประกาศ "เงื่อนไข" ของการถอนทหารอีกหลายประการ แต่อิรักกลับไม่ยอมรับว่าสิ่งที่ตนเองประกาศนั้นเป็น "เงื่อนไข" แต่เป็นข้อแลกเปลี่ยนที่ยุติธรรม⁴⁰

ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเองยังคงยืนยันว่า อิรักจะต้องปฏิบัติตามมติที่ 660 เท่านั้น ไม่มีเงื่อนไขหรือข้อเสนอแนะอะไรทั้งสิ้น เมื่ออิรักยังไม่ยอมรับและมีเงื่อนไขอื่น ๆ อีก ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ภายหลังจากที่ได้หารือกับพันธมิตร จึงได้กำหนดเงื่อนไขตายว่าภายในเวลา 12.00 น. ของวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 1991 ถ้าหากอิรัก ไม่รับเงื่อนไขของสหรัฐอเมริกาที่ให้ปฏิบัติตาม มติของคณะกรรมการความมั่นคงที่ 660 เรื่องให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวตโดยไม่มีเงื่อนไข มติที่ 662 เรื่องให้ประกาศว่า การอ้างสิทธิครอบครองคูเวตของอิรักเป็นโมฆะ และ

³⁹ "สันติภาพบนพื้นทราย," พบโลก 4 (มีนาคม 2534) : 21.

⁴⁰ โปรตดูรายละเอียต "แถลงการณ์ของสภาปฏิวัติแห่งอิรัก" เพิ่มเติมได้ในบทที่ 3

มติที่ 674 เรื่องให้อิรักชดใช้ค่าเสียหายในการก่อเหตุ สหรัฐอเมริกาพร้อมด้วยพันธมิตร ก็จะไม่โจมตีด้วยกำลังภาคพื้นดินเพื่อปลดปล่อยคูเวต⁴¹

นายทาริก อาซิส รัฐมนตรีต่างประเทศอิรักจึงได้เปิดการเจรจาหารือกับ นายเอดูอาร์ด เซวาร์ตนัดเซ รัฐมนตรีต่างประเทศโซเวียตอีกครั้งหนึ่งเพื่อกำหนดรายละเอียดของเงื่อนไขใหม่ 6 ข้อ⁴² เกี่ยวกับการถอนทหารอิรัก เจริญไซทั้ง 6 ข้อนี้ ยังรวมทั้งการให้ยกเลิกการปิดล้อมต่าง ๆ ที่กระทำต่ออิรักตามมติของสหประชาชาติ และได้ยื่นเสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเพื่อพิจารณา แต่ข้อเสนองานของอิรักก็มิได้แสดงอะไรมากไปกว่าจะหวังเหนี่ยวให้เวลาที่กองทหารขึ้นเยี่ยม ซึ่งเรียกกันว่า "กองกำลังพิทักษ์สาธารณรัฐ" ได้มีโอกาสวางแนวตั้งรับด้วยอาวุธทันสมัย

แต่ในที่สุดการปฏิบัติการภาคพื้นดิน โดยกองกำลังพันธมิตรที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ก็ได้เริ่มขึ้นในช่วงเวลา 04.00-05.00 น. ของวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 1991 และใช้เวลารวมทั้งสิ้นเพียง 100 ชั่วโมง จึงได้สิ้นสุดลงในเวลา 08.00 น. ของวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 1991 โดยประธานาธิบดีจอร์จ บุช แห่งสหรัฐอเมริกาได้ประกาศยุติการปฏิบัติการรบทั้งหมด เนื่องจากประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน แห่งอิรักได้ยอมแพ้ และยินยอมปฏิบัติตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติทั้ง 12 ข้อ โดยไม่มีเงื่อนไข รวมระยะเวลาของการปฏิบัติการพายุทะเลทรายทั้งหมด 6 สัปดาห์

⁴¹โปรดดูรายละเอียด "เงื่อนไขของสหรัฐอเมริกาเพื่อยุติสงครามอ่าวเปอร์เซีย" เพิ่มเติมได้ในบทที่ 3

⁴²โปรดดูรายละเอียด "เงื่อนไขใหม่ 6 ข้อของสหภาพโซเวียต-อิรัก" เพิ่มเติมได้ในบทที่ 3

กล่าวโดยสรุป จากความพยายามที่จะยุติปัญหาวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย โดยการดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อบีบบังคับให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวต และปลดปล่อยให้คูเวต เป็นอิสระนั้น ความพยายามดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่เด่นชัดของสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำให้สามารถสรุปได้ว่า

(1) ความสำเร็จในการยุติปัญหาวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย นั้น แท้จริงแล้วนับว่าเป็นความสำเร็จของสหรัฐอเมริกา โดยมีปัจจัยสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศเอื้ออำนวยจากการที่สหภาพโซเวียตต้องประสบกับสภาวะการล่มสลายของระบบสังคมนิยมและปัญหาภายในประเทศอื่น ๆ ส่งผลให้สหภาพโซเวียตไม่ได้ใช้สิทธิยับยั้งการดำเนินการใด ๆ ที่จะขัดขวางการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย โดยทั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้แสดงให้เห็นว่าได้ปฏิบัติตามมติขององค์การสหประชาชาติทุกประการ ควบคู่ไปกับกระแสสนับสนุนจากประชาคมโลกอย่างกว้างขวาง

(2) จากวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ ยังได้แสดงให้เห็นว่า สหรัฐอเมริกาเป็นเพียงประเทศเดียวเท่านั้นในโลกที่สามารถเคลื่อนกำลังกองทัพนขนาดใหญ่ไปปฏิบัติการภายนอกเขตแดนของประเทศตนและภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยจะสังเกตเห็นได้จากกองกำลังพันธมิตรที่เผชิญหน้ากับทหารอิรักกว่าร้อยละ 85 เป็นกำลังทหารอเมริกัน ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาค่าเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือทางการเงินจำนวนมากจากประเทศพันธมิตรอื่น ๆ เพื่อมิให้การเคลื่อนกำลังไปปฏิบัติการนอกประเทศ ต้องกระทบกระเทือนต่อสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศก็ตาม

ดังนั้น คงจะไม่ผิดนักถ้าจะกล่าวว่า การปฏิบัติการเพื่อยุติวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียในครั้งนี้เป็นการปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาอย่างแท้จริง แต่ได้ดำเนินการภายในกรอบและขอบเขตแห่งองค์การสหประชาชาติ